

V Ý B E R č. 2 / 1 9 8 6

na tému : P r e d v o l e b n é
s v e d e c t v á

O b s a h :

Janko SILAN : Dnes po púti na Velehrad - Slová na zamyslenie	1
Svätý Otec Ján Pavol II. na svojej 29. zahraničnej pastoračnej ceste	2
Správy	3
Záverečné vyhlásenie biskupskej synody v Ríme roku 1985	4
Za pravdu a spravodlivosť v našom národe	8
Kristus či Barabáš...	9
Voľby - otázka svedomia !	10
Čo si navaríme - to si aj zjeme !	11
Volebný kaleidoskop	12
Bráňme nenarodených i seba! /List prof. JUDr. Petrovi Colotkovi/	13
Anton HLINKA : Situácia v seminári a na katolíckej bohosloveckej fakulte v Bratislave	14
Anton HLINKA : Prípád Ing. Márie Foltínovej - Kotrisovej	16
Anton HLINKA : Rozhovor istého slovenského novinára s otcom Antonom SRHOLCOM	20
Svätý Otec JÁN PAVOL II. mladým	23
Anton HLINKA : Osobnosť a dielo Pavla ČARNOGURSKÉHO a jeho zápas s orgánmi štátu za ľudské práva	24
Zle hlasovať je zločin!	25
Tragický prípad v Československu /Ing. Premysl Coufal/	26
Katolíik, prebuď sa !	29
Niekoľko poznatkov z článku pre veriacich dneška	30
Čo nám chýba ?	31
Príloha: Encyklika Svätého Otca Jána PAVLA II. o apoštoloch Slovanov "Slavorum Apostoli"	

Janko S i l a n

DNES PO PÚTI NA VELEHRAD .

Dnes po púti na Velehrad
som smadný ako jelen.
A chce sa mi len spať, len spať.
A snívať, jak to bolo skvelé.

Apropo: Jak to vlastne je?
Keď sme čistí a istí,
že nestrácame nádeje,
sme viac, oveľa viac než listy

zelené. Kvitne v nás i kvet.
A plod. Rastie jak z vody.
Už iných púti pre nás niet.
Len jedna cesta: do slobody

tých dielok božích, kde je raj...
Pre nás je večne krásny.
Miluješ duša? Nereptaj!
Podobu svoju hľadaj v básni!

Nebude iste na posnech,
čo Svätý Duch v nás seje.
Hriech nie, nám svedčí iba smiech.
Ten úsmev lásky. Teraz kde je?

Odnykán izbu trinástu.
Poslednú. Tajnú. Pravú.
Otec, Syn, Duch nech je pri nás tu,
ak povedú nás na popravu.

Matička Božia, tak nás naj,
naj v srdci materinskom.
Prínlucou ďalej pomáhaj,
nech smrť nám bude pravým ziskom.

16.5.1968,

Katolícke piesne z Važca.

- o -

Slová na zamyslenie :

- Kto je zdravý, je bohatý, i keď o tom nevie. /Francúzske príslovie/
- Zdravie je ako jednotka, ktorá dá platnosť všetkým nulám nášho života. /Fontenelle/
- Vo svojich deťoch žijeme ďalej. /Euripides/
- Cintoríny sú plné nenahraditeľných ľudí. /Clemenceau/
- Ničím nestarne človek rýchlejšie ako neprestajnou myšlienkou na to, že starne. /Goethe/
- Všetci veľkí ľudia bývajú skromní. /Lessing/
- Život je ako veta, ktorej zmysel pochopíme až vtedy, keď sa vypočie posledné slovo. /Gabriel Marcel/
- Človek nie je človekom, ak miluje len sám seba. /Fénelon/
- Ježiš neprišiel vysvetliť ani odstrániť utrpenie; prišiel ho sám vziať na seba a naplniť ho svojou prítomnosťou. /Paul Claudel/

Od 1. do 10. februára 1986 sa zdržiaval Ján Pavol II. v Indii na svojej 29. zahraničnej pastoračnej ceste.

Katolíci sú v Indii zastúpení len 1,7 % obyvateľstva. Asi 50 % z nich pochádza z kasty páriov, zo skupiny ľudí, ktorá v indickej kastovnej spoločnosti nemá žiadne práva, zatiaľčo v kresťanskom spoločenstve sú rovnoprávnymi členmi. Práve táto príťažlivosť kresťanstva pre pohrdaných páriov viedla u vládnucej indickej skupiny hindov k narastajúcemu nepriateľstvu voči kresťanským cirkvám, čo sa prejavilo i v hrozbách voči pápežovi už pred jeho priletom a v rôznych demonštráciach v priebehu jeho pobytu.

Ale nie všetci hindovia takto zmýšľajú. Vnuk Mahatma Gandhiho, profesor filozofie Ram Chandra Gandhi, pozdravil v interviu, ktoré vysielala zápoďonemecká TV, výslovne návštevu Svätého Otca a povedal, že ho víta v mene všetkých hindov. Zároveň sa na Jána Pavla II. obrátil s prosbou, aby podporoval dialóg oboch náboženstiev a objasňovanie toho, čo majú spoločného. Ako ideál vzájomného porozumenia označil prof. Gándhi prípadnú modlitbu pápeža v hinduistickom chráme.

Podľa tradície priniesol kresťanstvo do Indie apoštol sv. Tomáš, uctievaný ako patrón krajiny. Druhým apoštolom tohto kontinentu bol druh sv. Ignáca z Loyoly, sv. František Xaverský, S.J., ktorý tu tiež zomrel a je pochovaný v katedrále v Goa, ktorá bola až do roku 1961 portugalskou kolóniou.

Tu a v štátoch Kerala a Madras, žije najväčší počet katolíkov. Hlavným účelom cesty Svätého Otca bolo posilniť túto cirkev, ktorá žije v diaspore. Pri svojom prilete do Indie bol Svätý Otec privítaný prezidentom a ministerským predsedom so svojou manželkou. Pápež zahájil svoju cestu návštevou hrobu Mahatma Gándhiho, zakladateľa dnešnej Indie a hlásateľa nenásilnosti v politike. Ján Pavol II. položil na jeho hrob veniec zo žltých a bielych kvetov a v krátkom prejave vyhlásil Gándhiho cestu nenásilia za je di n ú možnosť, ako na svete uskutočniť spravodlivosť a mier!

Na štadióne v New Delhi slávil Svätý Otec svoju prvú svätú omšu na indickej pôde spolu s 95 biskupmi a 20 tisíc veriacimi. Potom mal konferenciu s biskupmi, pričom ich vyzval k dôslednému dialógu s ostatnými indickými náboženstvami.

Indickú biskupskú konferenciu tvoria dvaja kardináli 122 biskupov. Ďalej pôsobí v Indii do 7 tisíc 327 kňazov, väčšinou už indického pôvodu, 5 tisíc rehoľníkov, 53 tisíc rehoľných sestier a asi 27 tisíc laických katechétov.

V nedeľu 2. februára sa Svätý Otec stretol s Dalaj Lamou, ktorý žije v Indii v exile. Bolo to už ich tretie stretnutie. Oba sa zhodli na tom, že mier je dosiahnuteľný iba rešpektovaním a udržiavaním náboženských hodnôt.

Veľkú pozornosť na seba sústredil pápežov pobyt v Kalkute a jeho stretnutie s Matkou Teréziou. Od letiska až do mesta cesta bola lemovaná zástupmi ľudí, ktorí prichádzajúceho hosta nadšene pozdravovali. Matka Terézia ukázala Svätému Otcovi svoj dom pre ťažko chorých a zomierajúcich. Niektorým chorým podal Ján Pavol II. osobne ich obed. Na záver svojej návštevy sa za všetkých pomodlil a Matka Terézia prekladala jeho slová do indických jazykov hindi a bengálštiny. Potom Matka Terézia povedala, že to bol jej najšťastnejší deň v jej živote.

Pri svätej omši v Kalkute, ktorých sa zúčastnilo asi 100 tisíc ľudí, pápež zaprisahal svetovú verejnosť: dajte slovo chudobným Matky Terézie, dajte slovo chudobným celého sveta! Ich hlas je hlasom Kristovým!

V Madrase sa 5. februára stretol so zástupcami nekresťanských náboženstiev. Pri tomto stretnutí mu nadšene tleskali zástupcovia hindov, budhistov, sikhov, mohamedánov a židov, keď okrem iného povedal, že nikto nesmie byť žiadnou mocou nútený, aby konal proti svojmu svedomiu a svojmu náboženskému presvedčeniu. To ale vyžaduje ochotu všetkých náboženstiev k spolupráci. V madraskej katedrále sa Ján Pavol II. poklonil pozostatkom sv. Tomáša rovnako ako neskoršie v Goe pozostatkom sv. Františka Xaverského. V Goa sa na svätú omšu zišlo okolo 300 tisíc veriacich.

Indická tlač hodnotila pápežovu návštevu ako demonštráciu bratstva a mieru a Jána Pavla II. označila za bojovníka za mier a sociálnu spravodlivosť.

- o -

Praha : Zvláštnym spôsobom teraz reagovala redakcia časopisu "Otázky mieru a socializmu" na protest kard. Františka Tomáška z novembra 1985.

Kardinál Tomášek v liste kritizoval, ako tento časopis v jednom svojom článku ostro napadol Cirkev. Zároveň vyvrátil obvinenia, že veriaci zneužili velehradskú púť 7. júla 1985 na politické ciele a ukázal, že to boli práve reprezentanti štátu, ktorí púti dávali politické zafarbenie. V liste si kardinál sťažoval tiež na diskrimináciu veriacich v každodennom živote.

Bez toho aby list uverejnili, redakcia časopis naň odpovedala až začiatkom februára 1986, a to tak, že ich rozmnoženú odpoveď obdržali všetci knazi v Česko-Slovensku bez toho, aby sa vôbec dozvedeli, čo písal kardinál. Úrady sa obávajú súhlasnej reakcie knazov, ktorí sa v každodennej praxi presviedčajú o diskriminácii cirkvi!

Dokladom prenasledovania veriacich katolíkov, ktoré v poslednom čase znova zosilnelo, sú i súčasné prípady zo Slovenska, kde bol farár Matej NĚMET z Lipovníka odsúdený na jeden rok väzenia pre poburovanie verejnosti. Zároveň bol natrvalo zbavený štátneho súhlasu, čo sa stalo tiež ďalším dvom slovenským knazom.

Podľa oznámenia Medzinárodnej spoločnosti pre ľudské práva vo Frankfurte n/Mohanom, bol katolícky filozof Václav BENDA zbavený svojho miesta k u r i č a . Vo svojom vlastnom povolání nesmie Benda pracovať už od roku 1977.

Vilno : Pred 27. zjazdom KSSZ, ktorý sa bude konať koncom februára 1986, konal sa t.č. v litovskom hlavnom meste zjazd Litovskej KS. Jej predseda, Petras Goskievicius, vo svojom prejave žiadal zintenzívnenie ateistickej propagandy a zosilnenie boja proti klerikálnemu extrémizmu a ideologickej diverzije, ktorá sa prevádza pod pláštom náboženstva.

Moskva : Krátko pred ukončením svojho 6-ročného väznenia v pracovnom tábore, bol zakladateľ pravoslávneho seminára pre mládež v Moskve, Alexander Ogorodnikov, znova vzatý do vyšetrovacej väzby. Podľa oznámenia Inštitútu Keston College nie je ešte jasné, či bude obžalovaný z ohovárania ZSSR alebo či bude odsúdený k novému trestu podľa § 188, ktorý povoľuje predĺženie trestu pre údajné zlé chovanie v tábore. 35-ročný Ogorodnikov sa dal v 70. rokoch pokrstiť.

I. Základná téma: osláviť, overiť a presadzovať II. vatikán koncil.

1. Duchovne prežiť synodu.
2. Ciele synody dosiahnuté.
3. Svetlá a tieň v prijatí II. vatikánskeho koncilu:
 - a/ Koncil je darom Ducha Svätého
 - b/ V " prvom svete" často badať nechuť k Cirkvi.
 - c/ Cirkev je kladnejšie prijímaná tam, kde je utlačovaná totalitárnymi ideologiami alebo tam, kde pozdvihuje svoj hlas protiä sociálnej nespravodlivosti. Ale na oboch stranách sú i opačné hlasy.
4. Vonkajšie príčiny a vnútorné ťažkosti :
 - a/ Vonkajšie: násilie, imanentizmus/sebeckto, modloslužba hmotným dobrám, zaslepenosť voči duchovným hodnotám/.
 - b/ Vnútorné : sklamanie z váhavosti v uskutočňovaní II. vatikán. koncilu; chápanie cirkvi ako inštitúcie; mnoho rečí o štruktúrach a málo o Bohu a Kristovi.
5. Potreba hlbšieho prijatia II. vatikánskeho koncilu, a to v štyrôch smeroch: poznaním, vnútorným prijatím, utvrdením v láske a snahou o životnosť.
6. Podnety: rozšírenie textov II. vat. koncilu, ich štúdium, vniešť ich do formovania bohoslovcov, kňazov a reholníkov, všade uplatňovať požiadavky koncilu.

II. Vlastná téma :

A/ T a j o m s t v o C i r k v i .

1. Sekularizácia a náznaky návratu k posvätnému. Človek zbavuje seba a svet tajomstiev, nepočíta s nimi alebo ich popiera. Redukuje život k novému modloslužobníctvu, otročí ideológiám, upadá do zajatia utlačovateľských štruktúr. Naproti tomu sú znaky návratu k transcendentnosti.
2. Tajomstvo Boha skrze Krista v Duchu Svätom. Cirkvi sa uverí, keď viac rozpráva o Bohu ako o sebe.
3. Tajomstvo Cirkvi vyjadrujú rôzne výrazy : Boží ľud, Telo Kristovo, Kristova snúbenica, chrám Ducha Svätého, Božia rodina. Odmietajú sa náhrážky ako cirkev čisto hierarchická alebo sociologická. Cirkev má eschatologický charakter.
4. Všeobecné volanie ku svätosti: obrátenie srdca, spoločenstvo s Bohom, potreba svätých. Dôležitosť inštitútov zasväteného života.
5. Podnety: formovanie duchovného dorastu nielen po stránke intelektuálnej, ale i duchovnej. Pastieri cirkvi majú ísť vzorom. Spirituálnosť laikov, hlavne manželská.

B/ P r a m e n e ž i v o t a C i r k v i .

a/ Božie slovo.

1. Písmo, tradícia, magistérium. Veľmi sa zanecháva konštitúcia "O Božom zjavení": Dôležitosť apošt. exhortácie Jána Pavla II. "Evangelii nuntiandi" /1975/. Vlastným zmyslom Písma nemôže byť odtrhnuté od tradície a výkladu magistéria. Nesprávny je tiež protiklad náuky a pastorácie, ktorá má byť uskutočňovaním pravdy spásy. Tu majú biskupi ukazovať správnu cestu, posilňovať veriacich a odstraňovať nebezpečenstvo.

2. Evanjelizovanie a katechéza. Evanjelizovanie neveriacich predpokladá "sebeevanjelizáciu" biskupov, kňazov a všetkých veriacich. Katechéza má byť celistvá a systematická.
3. Vzťah medzi učiteľským úradom biskupov a teológmi. Teológia je potrebná pre život Cirkvi hlavne dnes. Odsudzuje sa však to, že teologické diskusie spôsobili zmätky. Je potrebná spolupráca a dialóg.
4. Podnety. Vydať svetový katechizmus. Filozofické a teologické formovanie bohoslovcov podľa "Optatam totius". Všetko nech je preniknuté cirkevným zmyslaním.

b/ Liturgia.

1. Vnútoraná obnova liturgie. Nielen texty, obrady, vonkajšia účasť, ale duch úcty, klaňania, oslavy Boha a zmysel pre posvätné.
2. Námety. Mystagogická katechéza; teológia liturgie.

c/ Cirkvový spoločenstvo a spoločnosť.

1. Význam spoločenstva. Toto je základný pojem koncilových dokumentov. Spoločenstvo s Otcom, Synom a Duchom Svätým vo sviatostiach a v Kristovom tajomnom tele. Správny vzťah medzi jednotou a mnohotvárnosťou v Cirkvi.
2. Jednota a mnohotvárnosť. Cirkev je jedna a jediná, znamenie jednoty svetu a prostriedok zmierenia a mieru. Jednota cirkvi obsahuje jednotu viery, sviatostí, hierarchie, Petrovu službu a jednotu mesiášskeho ľudu. LG 9. Rozličnosť je daná darom Ducha Sv. Treba odlišovať mnohotvárnosť /pluri-formité dans l'unité/ a pluralizmus, t.j. rovnoprávnosť protichodných názorov, ktorá vedie k rozpadu, rozkladu a strate identity.
3. Východné cirkvi. Úcta k ich zvláštnostiam a svedectvu ich mučeníkov.
4. Kolegialita. Duch kolegiality na rovine národnej a medzinárodnej. Nesmú sa stavať proti sebe pápež a biskupský zbor. Zbor biskupov nemôže existovať bez svojej hlavy. Takto je nositeľom plnej moci pre celú Cirkev. Orgánmi ducha kolegiality sú synoda, biskupské konferencie, rímska kúria, návštevy ad limina a iné. Všetky nemôžu byť odvodené teologicky, ale sú spravované cirkevným právom.
5. Biskupské konferencie. Sú užitočné, ba nutné /porovaj Christus Dominus 38; CIC can 447/. Majú mať na zreteli nielen miestne cirkvi, ale tiež jednotu a dobro celej Cirkvi.
6. Účasť a spoluzodpovednosť v cirkvi. Má sa uskutočňovať na všetkých úrovniach: medzi biskupmi s kňazmi a rádmi; II. vat. koncil nastolil šťastný štýl spolupráce laikov s kňazmi. Treba, aby cirkev bdela nad tým, aby sa ženám dostalo oprávnené miesto s vlastnou činnosťou v Cirkvi. Synoda kladie nádej do mládeže a na "základné skupiny".
7. Ekumenické spoločenstvo. Ekumenizmus sa hlboko vryl do vedomia Cirkvi. Dialóg má byť duchovný a teologický na všetkých úrovniach. Jeho silou je spoločná modlitba.
8. Podnety. Kodifikácie východného cirkevného práva. Štatút pre biskupské konferencie. Preštudovať princípy subsidiarity /t.j. uplatnenia nižších zložiek voči centrálnemu riadeniu/.

1/ Poslanie cirkvi vo svete...

1. Dôležitosť konštitúcie Gaudium et Spes /Radost a nádej/.
Nové javy: prudký vzostup hladu, útokov, nespravodlivostí a vojen, mušenie a terorizmus a všetko možné násilie.
2. Teológia križa. Vzťah medzi ľudskými dejinami a dejinami spásy vysvetľovať vo svetle veľkonočného tajomstva. Teológia križa nevyučuje teológiu stvorenia a vtelenia.
3. Aggiornamento. Má správne i nesprávne vysvetlenie. Je potrebná otvorenosť k svetu, jeho spásu, k všetkým ľudským hodnotám: ľudskej dôstojnosti, základným ľudským právam, mieru, slobode, vyslobodeniu z útlaku, biedy, nespravodlivosti. Tieto hodnoty treba očisťovať a pozdvihovať milosťou k Bohu, skrze Krista, v. Duchu Svätom.
4. Inkulturácia. "Oddelenie evanjelia a kultúry je dráma našej a vlastne každej epochy... Treba vynaložiť všetko úsilie o ušľachtilú evanjelizáciu... kultúr".../Pavol VI./.
5. Dialóg s nekresťanskými náboženstvami a neveriacimi musí pokračovať v duchu II. vat. koncilu. Katolíci majú uznať a podporovať ich hodnoty duchovné, mravné, spoločenské a kultúrne. Dialóg nie je v protiklade s misijným poslaním cirkvi.
6. Prednosť chudobným a ľudský pokrok. Prednosť nemôže byť celkom výlučná. Okrem biedy hmotnej treba vidieť i biedu duchovnú. Cirkev má odsudzovať prorocky všetky formy biedy a útlaku, obhajovať ľudský život od počiatku a za všetkých okolností. Synoda vyjadruje svoju účasť s tými, ktorí trpia za svoju vieru a za presadzovanie spravodlivosti. Poslanie cirkvi obsahuje i obhajovanie a posilňovanie človeka v oblasti časnej. Istotne tu treba rozlišovanie, nie rozdeľovanie poriadku prirodzeného a milosti. Rozlíšená ječnota, nie dualizmus /zásadné rozdelenie/. Treba prekonať nesprávne a neužitočné protiklady, napr. medzi duchovným poslaním a službou svetu.
7. Podnety :
 - a/ Uslužovať veľkonočné tajomstvo v hlásaní, sviatostiach a živote dnešnej cirkvi,
 - b/ / v preklade chýba/
 - c/ vypracovať teóriu a prax inkulturácie a dialógu,
 - d/ aká prednosť náleží chudobným,
 - e/ sociálna náuka cirkvi v novej situácii.

Vďaka Najsvätejšej Trojici a Panne Márii za poučenie pre tretie tisícročie. Posolstvo II. vat. koncilu je Magna charta pre budúcnosť. Kiežby na konci tohto storočia spôsobil Duch Svätý, na príhovor Panny Márie, aby Cirkev slávila v Božom slove tajomstvo Kristovej spásy pre celý svet.

P o z n á m k y :

Na synode bolo 162 biskupov, z toho 111 z "tretieho sveta". Severná Amerika skoro zmizla. Európa je rozdelená do dvoch blokov: v západnej nechutenstvo k cirkvi, "protirímsky afekt". Tzv. východný blok žije ťažkou situáciou. Afrika trochu žasne nad debatujúcou Európou, dáva prednosť jasnej reči pápeža. Južná Amerika má známe ťažkosti s biedou a nespravodlivosťou a na druhej strane s rýdzosťou reči viery. Záverečné vyhlásenie redigoval kard. Daniels. Pohľad späť na II. vat. koncil /GS, LG/ vedie ku kľúčovým pojmom "pokoncilový výchovu" : základy cirkvi, spoločenstvo, sviatosť, tajomstvo cirkvi, kolegiálnosť biskupov, zodpovednosť všetkých, subsidiarita, inkulturácia, sekularnosť /proti sekularizácii/, pluriformita /proti uniformite a pluralizmu/, Petrova služba, základné skupiny, miesto chudobných, biskupské konferencie, úloha laikov, miesto ženy.

Na synode nešlo o obranu II. vatikánskeho koncilu, ale o otvorenosť voči svetu a sebe. Napriek očakávaným rozporom sa ukázala obdivuhodná jednota.

Poznámky :

- k I/3 : Tradicionalizmus sa objavuje v Európe i v Latinskej Amerike; tiež fascinovanie marxizmom, ktorý je veľmi silný v Latinskej Amerike...
- k II/1 : Nie všetok záujem o náboženstvo značí prijatie kresťanstva.
- k II/3 : Ekleziológia nie je sociológia, teológia nie je psychológia. Eschatologický charakter: Cirkev má viesť bezprostrednými cieľmi ku konečnému, má dávať zmysel životu tu i pre večnosť.
- k II/6 : O špiritualite laikov nie je povedané skoro nič!
- k II/B/1 : Nadpis "písmo, tradícia, magistérium" nie je šťastne zvolený, hlavne nie ekumenicky.
- k II/B/2 : konečne tiež "sebaevanjelizácia biskupov" !
- k II/B/3 : O aký dialóg ide?
- k II/B/4 : Svetový katechizmus naráža na zbytočnú skepsu.
- k II/C/1-2: šťastné rozlíšenie: pluralita, pluralizmus; sekularizmus a sekularizácia!
- k II/C/5 : Protí pesimizmu kardinála Ratzingera boli biskupské konferencie obhajované.

- o -

Vatikán :

Podľa nového vydania "Katolíckej ročenky 1986" má katolícke cirkev celkom 2.446 biskupov, z ktorých niektorí nesmú vykonávať svoj úrad. Zvýšil sa i počet krajín, s ktorými udržiava Vatikán oficiálne diplomatické styky. Teraz je to 111 štátov. Kardinálske kolégium má v súčasnosti 149 členov.

- o -

Podľa štatistickej ročenky Vatikánu roku 1981 počet katolíkov vzrástol na svete o 10 miliónov a činil 794,380.000 osôb. Z celkového počtu obyvateľov sveta je to iba 17,7 %.

Roku 1981 bolo vysvätených 5.889 novokňazov, čo znamená oproti roku 1980 vzrast o 102. Ale celkový počet vysvätených kňazov ešte nepredstihol počet tých, ktorí kňazstvo zanechali alebo umreli. Na konci roku 1981 bolo na svete 411.074 kňazov, z toho 255.904 diecéznych a 155.170 rehoľných. Najviac kňazov je ešte stále v Európe /55,4 %/, kde žije súčasne 34,4 % katolíkov sveta. Najmenej kňazov je v Latinskej Amerike. Tamajší kňaz musí obsluhovať priemerne až 7,6-krát viac veriacich ako v Kanade a Spojených štátoch.

Ktoré sú najväčšie mužské rehole?

Podľa počtu členov jezuiti sú najväčšou rehoľou sveta: majú 26.778 členov; po nich nasledujú františkáni s 20.666 členov, saleziáni s 16.893 členov, kapucíni s 11.830 členov, školskí bratia s 10.011 členov, benediktíni s 9.472 členmi, dominikáni s 7.062 členmi, redemptoristi so 6.592 členmi, obláti s 5.837 členmi, lazaristi s 4.014 členmi, augustiniáni s 3.397 členmi a bosí karmelitáni s 3.297 členmi.

Posol BSJ č. 1/1984.

Pravda je zákon Boží, podľa ktorého Boh svet stvoril a udržiava ho a riadi. Preto každá pravda je prejavom Božej vôle. Je to zákon, ktorý sám Boh "zapísal" do stvoreného sveta. On je teda strážcom a ochrancom pravdy, prameňom všetkých stvorených právd. On sám je však nestvorená, večná, najdokonalejšia a nepremenná Pravda.

Preto každá pravda sa viac alebo menej dotýka Boha a ani tá najmenšia, najjednoduchšia pravda nemôže byť Bohu ľahostajná. Pravdy, podľa ktorých Boh stvoril a riadi viditeľný svet, sú pravdy prírodných vied. Pravdy, ktoré upravujú náš mravný a a duševný život, sú pravdy mravné, morálne a sú najväčšími a najsvätejšími zákonmi ľudského života pre jednotlivcov a pre rodiny, štáty a národy. Pravdy, ktoré nás učia poznať Boha a určujú nás pomer k nemu, sú pravdy náboženské. Tieto posledné sú vlastne kľúčom k poznaniu a porozumeniu všetkých ostatných spomínaných právd.

Láska k pravde je prvým príkazom, ktorý má každý zapísaný do srdca. Veď na to sme stvorení, aby sme za pravdou túžili, ju našli, poznali, milovali a jej sa venovali.

Kto pravdu úprimne, neúnavne a svedomite hľadá, ten nájde Boha. Kto nájde Boha a v Bohu hľadá pravdu ďalej, nájde kresťanstvo. Kto našiel kresťanstvo a v ňom ide ďalej za pravdou, príde ku katolicizmu. Kto je katolíkom a ďalej neúnavne ide za pravdou, ten sa stane znalcom a plniteľom pravdy a stane sa svätým. A svätý žije v Bohu a Boh v ňom. To mu dáva večný, nekonečne blažený a dokonalý život, ktorý sa podobá životu Božiemu.

Takto sa stáva celý náš život veľkým bojom za pravdu a každá lož, každá nepravda, každý klam a každý podvod hriechom proti nášmu stvorenstvu.

Ako nám Boh dal oči aby sme videli, uši aby sme počuli, nohy aby sme chodili, ruky aby sme pracovali, jazyk aby sme hovorili, tak nám dal i rozum, aby sme pravdu videli, našli a milovali. Rozumom sa snažíme všetko spoznať. Úsudkom, kritikou vieme oddeliť pravdu od nepravdy. A pamäťou si poznané pravdy zachováваме. Hoci telesne žijeme zo stravy-potravy ktorú prijímame, duševne žijeme z poznanej pravdy. A ako kto gazduje, tak aj má. To platí nielen hmotne, ale i duševne. Ako veľký dar Boží je bohatstvo, ešte väčší je dar pravdy pre jednotlivcov, rodiny, štáty a národy.

Spravodlivosť je plnenie pravdy. Kto sa chce vo svojom živote zariadiť podľa pravdy, je spravodlivý. Preto spravodlivosť je prvá a základná čnosť človeka. Boh nám dal svedomie na to, aby sme sa v čnosti spravodlivosti povzbudzovali, aby nás viedla a naprávala. Svedomie je teda akoby vodcom nášho života, ktoré nám dal samotný Boh, aby nás viedol na ceste pravdy - v dobrom i zlom - aby sme nezažblúdili. A keď zažblúdime, aby sme to čím skôr zbadali a vrátili sa späť na cestu pravdy.

Tí, ktorí dnes vedú krajiny a štáty, často vedú ľudstvo k veľkému nešťastiu - k apokalyptickej vojne - pretože sme počas dlhých rokov zabúdali na pravdu, moc a vládu dávali do rúk ľudí, ktorým práve nepravda, lož, bola vodítkom k uzurpovaniu si moci nad ľudom. Neprijali Kristove slová "nebo a zem sa pominú, ale moja sláva sa nepomíne", lebo pravda je večná a prv zahynie hoci celý svet, ako by zahynula Pravda.

Dnes sa vedie veľký a zúfalý boj proti poznanej kresťanskej pravde. Je to revolúcia človeka proti Bohu, povstanie vladárov temnosti proti Kráľovi Kráľov. No Boh neustúpi. Nemôže ustúpiť, lebo je stelesnenou pravdou. Preto musí ustúpiť človek - alebo zahnúť. Preto :

U v e ž u j . , k o m u o d o v z d á š s v o j h h l a s
v n a s t á v a j ú c i c h v o l b á c h !

Najvernejšou fotografiou človeka je vraj Desatoro. Boh nám ho dal preto, lebo pozná našu povahu. Desatoro je zrkadlo, v ktorom sa máme vidieť, spoznať a napraviť.

Iní tvrdia, že hroznejší obraz nám predstavuje Kalvária a priebeh umučenia nášho Pána. V ňom sa odrážajú naše dobré, ale aj zlé náklonnosti, náruživosti a hriechy. Popri vysokej vznešenosti Sedembolestnej, stretáme sa tam s vernosťou svätého Jána a niektorých jeruzalemských žien, ale v zástupe ľudu badáme tiež všetky odtiene ľudskej zlosti a nešlachetnosti, pýchy, nenávisti a zaslepenosti. Zdá sa nám nepochopiteľná nevďačnosť ľudu, ktorý ho nedávno chcel vyhlásiť za kráľa, odsudzujeme Pilátovu zbabelosť, Herodesovu bezcitnosť, Judášovu zradu, bojzlivosť učeníkov a ukrutnosť pohanských vojakov. Je to najhmusnejšia stránka v histórii ľudskeho pokolenia. Ľudia hriechom svojich prarodičov a odpadnutí od Boha rútia sa do záhuby. Tu však príde očakávaný Vykupiteľ, samotný Boží Syn, ktorý ich láskavo poučuje o ceste návratu a spásy, robí mnohé zázraky a dobrodenia - a ľud Ho ukrižuje. Až tak ďaleko zájde ľudská podlosť a nevďačnosť.

Nevďačnosťou je síce každý hriech, ale táto má rôzne stupne: zabudnúť na dobrodinců je ľudská slabosť, neodplácať za dobré dorým je hriechná bezcitnosť, ale za niečo dobré odplatiť sa zlým je priam diabolské.

Mnohí povedia: keby som tam bol, ináč by som konal a choval sa! Na túto otázku je však iba jediná odpoveď: Pri umučení Pána Ježiša by si sa tak choval, ako sa teraz chováš k svätej Cirkvi, ako ju brániš, poslúchaš, miluješ a rozširuješ jej učenie a napomenutia!

Ak sa teraz skrývaš napriek tomu, že by si ju mal brániť, urobil by si tak aj vtedy. Ak ju tupíš, hanobíš, odsudzuješ, nenávidíš, ak si v niektorej proticirkevnej organizácii, ktorá ju prenasleduje a chcela by ju zničiť - aj vtedy by si stál na strane tých, ktorí kričali: Ukrižuj Ho!

Cirkev je Kristovou nevestou, mystickým, tajomným telom. On je jej viditeľnou hlavou. Cirkev pokračuje, putujúc storočiami, na diele spasenia. Ona v Jeho mene a z Jeho poverenia učí všetky národy zachovávať Božie prikázania; kto ju počúva, Krista počúva a kto ňou pohŕda, Kristom pohŕda. Teda ako sa chováme ku Kristovi, tak sa chováme aj k Cirkvi a naopak. Keď ju priamo či nepriamo prenasleduješ, podobným spôsobom by si sa choval aj na krížovej ceste Pána Ježiša, keby si tam bol prítomný.

Pilát v zastúpení štátnej moci nechcel odsúdiť Pána Ježiša priamo, ale dáva ľudu na výber, aby on rozhodol: Krista alebo Barabáša! Vtedy mal tento ľud a rozhodujúcu moc v rukách - a vieme ako volil.

Život Cirkvi je podobný životu Pána Ježiša. Predpovedal, že ako Jeho prenasledovali, budú aj nás a Cirkev, kresťanov. Volal vždy vo verejnom živote platilá zásada: "Qualis rex, talis grex, qualis regio, talis religio - aký panovník, taká krajina a ľud". Teraz platí skôr qualis grex, tali rex - aký ľud, také zákony a celý verejný život. V zákonoch krajiny sa zrkadlí svedomitosť alebo nesvedomitosť občanov. Ale nielen v zákonoch, ale i v dodržiavaní zákonnosti.

Zanedlho mnohí naši občania pristúpia k volebným urnám. Koho si vyvolia: Krista či Barabáša?

Volby - otázka svedomia !

V tomto roku budú zasa voľby. Ako každý volič, aj ty dostaneš do rúk svoj vlastný osud. Pravda, dostaneš ho iba na krátky čas: kým ho nevhodíš do urny. Ale v tomto krátkom čase r o z h o d u j e š na d l h é r o k y o svojom vlastnom osude a o osude svojich detí, ba v istom zmysle aj o osude všetkých spoluobčanov svojej vlasti a nakoniec aj o osude svojej v i e r y a postavenia C i r - k v i v tejto krajine.

Keď odovzdávaš svoj hlas, sám osobne o tomto všetkom rozhoduješ. Vynášaš a odsúhlasúvaš všetky tie z á k o n y , ktoré poslanci tvojím hlasom zveřejní neskôr odhlasujú!

Toto je vážna vec, lebo tým i sám zodpovedáš z a z á k o n y , ktoré budú vynesené pre teba, pre tvoju rodinu, národ. A zodpovedný si aj pred Bohom. Hlasoval si osobne, teda osobne si zodpovedný!

Pretože si svojím hlasom zodpovedný aj pred Bohom, h l a s u j t a k , a k o t i k á ž e s v e d o m i e ! Hlasuj tak, aby si svojím hlasovaním obstál raz pred súdom Božím. Beda ti, ak pre akési zdanlivé alebo i skutočné výhody u m l č í š h l a s s v e d o - m i a !

Sám dobre vieš, že pred voľbami ti toho mnoho nasľubujú. Splniť však nemôžu, lebo nieto odkiaľ. Možno ťa pokúšajú v ý h o d y , ktoré si už obsiahol alebo ktoré máš slúbené, aby si hlasoval proti svojmu svedomiu. Tu myslí na Spasiteľove slová: "Čo osoží človeku, keby celý svet získal, ale utrpel škodu na svojej duši?". Alebo : "Akú výmenu dá človek za svoju dušu?" /Mt 16, 26/.

Výhody, ktoré sa v štátnom spoluzití dajú a majú dosiahnuť, na ktoré máš skutočné právo, nemôžu závisieť od toho, aby si hlásoval proti svojmu svedomiu, lebo pred zákonom sme všetci rovní a na dobrodeniach vlasti majú mať väčšie právo tí, ktorí sa všade - teda aj pri hlasovaní - riadia podľa svojho svedomia. Lenže treba aj ve- dieť, čo nám podľa zákona patrí a stále sa toho domáhať!

Ako kresťania-katolíci máme s v o j h l a s o d o v z d a ť tým, ktorí sa zastávajú toho, čo je pre nás kresťanov-katolíkov najcennejšie. Sľubovať a splňať hmotné výhody je povinnosťou každej strany a vlády, ktorá chce spravovať osudy občanov a je jej povin- nostou starať sa o ich telesný blahobyť. Pravda, nemôžu nám domiešť už roky sľubovaný raj, ale aspoň čo je možné.

To však nie je dôst. Okrem toho musí byť postarané aj o tú cennej- šiu čiastku našej bytosti - o d u š u ! Telo žije z chleba, ale duša z Božieho slova, z viery, ktorú hlása Cirkev. Nemôžeme teda so spokojným svedomím odovzdať svoj hlas tým, ktorí možno pri voľbách priamo nerečnia proti Cirkvi, ale túto vec obozretne obchádzajú a z doterajšej praxe, ako to stále vidíme a počujeme, po dlhé roky ju hanobia, tupia, osočujú, hovoria že náboženstvo je súkromnou vecou ale pritom veriacich a angažovaných laikov a kňazov prenasledu- jú; tvrdia, že si ctia vnútorné náboženské presvedčenie atď., ale pritom konajú opak. Takým nemôžeme odovzdať svoj hlas! Ak sme sku- točne kresťanmi katolíckmi, pre nás je najhlavnejšou vecou viera a postavenie cirkvi v krajine! Preto sme vo svedomí viazaní svoj hlas odovzdať len tým, ktorí sa nielen slovom, ale aj skutkami celkom otvorene stavajú za to, aby postavenie katolíkov a katolíckeho nábo- ženstva bolo u nás dôstojne zabezpečené. Aby vláda nášho štátu udržia- vala so Svätou Stolicou a so Svätým Otcom dôstojný styk, ako k spo- ločnému otcovi veľkej väčšiny obyvateľov tohto štátu. Aby práva ná- ších biskupov, kňazov, laikov a ostatných veriacich neboli porušova- né. Aby bola zabezpečená katolícka škola a výuka v nej, katolícka výchova už od jasiel až po vysoké školy a mnoho iného.

Prízvukovať treba školy, lebo práve v škole sa kladie základ celého budúceho života dieťaťa. Preto katolícki rodičia nech si spytujú svedomie, či odovzdaním svojho hlasovacieho lístka získajú aj katolícku výchovu svojmu dieťaťu v škole, ba už v jasliach a materskej škole!

Neklamme sa nádejou, že keď škola nie je katolícka, že keď sa tam - a to už iba v mizivých prípadoch - vyučuje jedna hodina náboženstva týždenne, naše deti budú katolícke. Čo pomôže jedna hodina týždenne, keď na ostatných vyučovacích hodinách počujú stále opak? A ako málo tento nedostatok nahradia rodičia doma, vie z doterajšej praxe.

Pamätajte si teda dobre, že v rodine a potom v škole sa dáva dieťaťu základ výchovy a že je povinnosťou každého rodiča, aby svojmu dieťaťu zabezpečil náboženskú a dobrú katolícku výchovu. Aj keby si mu dal menej hmotného zaopatrenia, keď mu zabezpečíš dobrú náboženskú výchovu, dáš mu to najcennejšie! Ak nie, budeš zodpovedný pred Bohom.

Katolícka zásada vraví jasne:

Pri voľbách nesmieš a nemôžeš hlasovať za takú stranu, za takých kandidátov, ktorí sú za ateistickú školu. A Kristus tiež prízvukuje: Kto mňa zapre pred ľuďmi, toho i ja zaprem pre svojím Otcom, ktorý je na nebesiach" /Mt 10, 33/.

Kolkokrát si už takto zaprel Krista? Buď aspoň teraz rozumný; aby sa tieto vážne slová raz aj na tebe nespĺnili. Buď skutočným kresťanom katolíkom a nezapieraj Krista!

- o -

Čo si navaríme - to si aj zjeme!

Právo a povinnosť voliť znamená mať účasť na tvorení zákonov. Preto sú voliči zodpovední Bohu za zákony, ktoré odhlasujú od nich zvolení poslanci. Teda hlasovať alebo nehlasovať nie je vecou ľahostajnou, ale vecou svedomia. Katolík má hlasovať po katolícky. Čo to znamená?

Svoj hlas pri voľbách dať takej strane /ak vôbec je/, ktorá dokázala, že vždy a všade bojuje - a to nielen pred voľbami - za víťazstvo práv katolíkov v štáte.

Že niektorá strana úprimne bojuje za katolícke práva, dokazuje hlavne v školskej otázke. Katolícka strana neúprosne vymáha právo Cirkvi na výchovu predovšetkým v škole. Protikatolícka strana zasa prekáža týmto snahám, odoberá jej školy, odstraňuje kríže a veriacich učiteľov - jedným slovom ateizuje.

Pamätajte, že čo si pri voľbách navaríme, to si potom aj zjeme. Potom bude darmo žalovať a nariekať na politiku, keď pri voľbách podporením protináboženskej strany a kandidátov sa staneme zradcami viery a tým i zradcami samotného Ježiša Krista, ktorý nás za to bude raz súdiť.

Pozrime sa na dva príklady zrady katolíckej veci pri voľbách v minulosti :

V roku 1924 sa pozbieralo na Slovensku 774 000 podpisov katolíckych voličov, ktorými žiadali zabezpečenie katolíckych škôl podľa holandského zákona, kde štát vydržoval cirkevné školy podľa vôle rodičov. Nič to nepomohlo, lebo katolíci pri voľbách hlasovali ináč. Zákony totiž nezávisia od podpisov, ale od poslancov, ktorých si katolíci zvolili pri voľbách.

V roku 1935 prebiehalo zúrivé prenasledovanie katolíkov v Mexiku, zapríčinené tým, že väčšina sa ich nezúčastnila na voľbách a tým dopomohli k moci ateistickej vláde. Samozrejme, že táto situácia bola iná ako je t.č. u nás.

- o -

Každé voľby ktoré sa konajú, žalujú na katolíkov pred Bohom, svetom a pred budúcimi generáciami, pretože nevedia voliť. Takto budú svedčiť proti nám i budúce voľby, lebo nebudeme vedieť voliť odvážne, odhodlane, dôsledne.

Keby sme si za program vyzali Kristov program evanjelia a podľa neho chceli vybudovať novú Európu, bol by to program, v ktorom je zahrnuté všetko. Ale my stále trochárime.

Pozrime sa trochu do histórie, na voľby 29. marca 1936 v Nemecku: za Hitlera hlasovalo 99 %, teda skoro celé Nemecko bez výnimky. Možno nie za Hitlera, za jeho osobu, ale za práva nemeckého národa, lebo Nemec chcel dokázať, že vždy a všade je Nemcom.

A ako my, katolíci?

Svojím postojom ľahkomyselnosti prezrádzame, že sme katolíckmi iba v kostole, prípadne na papieri - ale nie v politike. Ba ani nie spoločensky a národne. Iba tak, kde nás to nič nestojí, ako vzorka bez ceny!

V roku 1936 Nemci išli domov do Nemecka, volili vo vlaku, v lietadle, na vzducholodi, na lodiach, všade. Volala ich na voľby ich nemecká poctivosť a povinnosť. A my, katolíci, volíme tiež všetci a všade - komunistov, eštebákov, povalačov, odborárov a kdekoho. Sme všade, len nie u svojich. Darmo Kristus odkazuje, že by nás mal rád za svedkov, aby sme šli svedčiť zaňho. My nechceme ísť s Ním. Bojíme sa, hanbíme sa zaň. Sme obyčajní zbehovia!

Aké by to bolo nádherné, keby sme volili raz na Božiu česť, za blahobyť ľudu, za spravodlivosť vo svete, za každodenný chlieb všetkým ľuďom bez výnimky, za slobodu a rovnosť každého človeka. Ale my robíme opačne: volíme si radšej tých povestných tridsať strieborných. Potom nie div, že Kristus zaplače nad nami ako nad skazou Jeruzalema.

Keď po voľbách roku 1936 v Nemecku oznamovali masám o neslýchanom zdare voľieb za Hitlera, dav volal: Heil Hitler! A ako to skončilo za necelých desať rokov, vieme....

A teraz si predstav, ako by to vyzeralo vo svete, keby oduševnelé davy kričali: nech žije Kristus! On je náš jediný Kráľ! Nech žije a nech panuje medzi nami. Bolo by to kráľovstvo blahobyti, o ktorom snívajú mohí už od počiatku sveta.

Prečo tomu tak nie je ?

Lebo stratíme hlavu a kričíme: Nech žije Barabáš! A Barabáš príde, založí si svoje kráľovstvo a panuje miesto Krista nad každým z nás. Koho si zvolíme, toho budeme mať!

Heslom nemeckých voľieb v roku 1936 bolo "sloboda a chlieb". Ako to potom s tou slobodou a chlebom dopadlo, tiež vieme.

Heslom katolíkov pri všetkých voľbách by malo byť : Život a blaho! Ale mohí radšej vhodia volebný lístok do urny s nápisom: smrť a nešťastie!

Bože, odpusť nášmu národu, lebo už nevieme, čo činíme !

B r á ě m e n e n a r o d e n ý c h i s e b a !

Čo v praktickom živote znamená zvolenie nových poslancov, ozrejme si nasledovným listom, ktorý - podložený podpismi veriacich našej vlasti - je protestom proti chystanému zákonu, ktorý v podstate ruší v národe akúkoľvek morálnu zábranu zabiť nenarodené dieťa, ktoré je podľa učenia katolíckej Cirkvi ľudskou bytosťou od prvého okamihu s plným právom na život a na všetky ostatné ľudské práva a ochrany.

Nedajme sa pomyliť mnohými zaslepenými a nesprávne orientovanými ľuďmi, zmanipulovanými dlhodobou propagandou a vlastnými hriechami zvažených správneho úsudku, ktorí takýto zákon - potrat na počkanie - schvaľujú, dôvodiac že bude odborne prevedený, nebude možné podplácať lekárov, keďže bude legálny, bez rizika pre ženu, nemusí sa ísť pred komisiu, bez PM pre ženu a iné. Často ide o ľudí, ktorí vlastnou amorálnosťou a neviazaným sexuálnym životom si neuvedomujú ďalekosiahle následky schválenia takéhoto zákona, ktorý v ďalšom dôsledku znamená degeneráciu budúcich pokolení po stránke morálnej i počtom, likvidáciu národa, siahanie na jeho základy - a to vlastnými ľuďmi, často samotnými neuvedomelými katolíkmi!

Nezabúdajme, že budúce generácie - ako po nás nezostane iba púšť a ak nevyhynieme ako malý národ - sa právom budú pýtať, čo urobili v minulosti katolíci, kde boli, prečo sa nepostavili proti svojej likvidácii, proti genecíde národa?

Pochopme vážnosť situácie a svojím podpisom vyjadríme solidarnosť s nenarodenými, ale živými a plnoprávnymi ľudskými bytosťami!

- o -

Titl.

Prof. JUDr. Peter C o l o t k a
predseda vlády SSR
B r a t i s l a v a .

Vláda SSR pripravuje návrh zákona, ktorý v ďalekosiahlej miere umožní a legalizuje umelé prerušenie tehotenstva. Podľa návrhu, plod v lone matky do dvanástich týždňov nebude mať žiadnu právnu ochranu, žena bude mať nárok túto početú ľudskú bytosť zabiť na náklady štátu. Uvádzajú sa rôzne argumenty pre nový zákon, okrem iného kratšia doba vymeškania z práce ženy v súvislosti s prerušením tehotenstva.

Návrh zákona, ak bude schválený, prinesie ďalší nárast potratov oproti už doteraz nežiadúcemu stavu.

Ľudský život začína počatím. Ľudský život je posvätný a nedotknuteľný dar Boží.

Každý má právo na ochranu svojho života a nikto nemá právo siahat na cudzí život. Porušenie tohto prirodzeného zákona bude mať neblahý účinok na spoločenské vzťahy. V dôsledku zákona ďalšie desiatitisíce až státisíce detí zomrú skôr, než sa narodia.

Dlhodobe zákon uvoľní cestu jedincom bez svedomia, s konzumným vzťahom k svojmu okoliu a k spoločnosti.

Týmto prejavujeme svoj rozhodný odpor voči pripravovanému zákonu, ako nesúhlasíme ani s doteraz platným zákonom č. 68/1957 Zb. o umelom prerušení tehotenstva. Žiadame, aby vláda stiahla pripravovaný návrh zákona a ak tak neurobí vláda, obraciame sa na poslancov SMR, aby zákon neschválili.

Podpisy občanov

co: Predsedníctvo Slovenskej národnej rady, Bratislava.

- o -

Anton H L I N K A

Situácia v seminári a na katolíckej bohosloveckej fakulte
v Bratislave.

10. decembra 1985 sa námestník primátora Bratislavy, Pavol KOVÁČ, stretol s katolíckymi knazmi mesta. V rozhovore ich naraz prekvapil poznámkou: Ako viete, nedávno tu bol kardinál Casaroli a medzi iným žiadal našu vládu, aby sa výchova v seminári prevádzala podľa predstáv Svätej Stolice. S týmto naša socialistická spoločnosť n i k d y n e b u d e s ú h l a s i ť !

Kováčové slová prezrádzajú medziiným to, že vlastne hlavné slovo v seminári a na fakulte má - K T O ? Odpoveď nie je taká jednoznačná, ako by sa mohla na prvý pohľad zdať. Ľahšie je azda uhádnuť, že hlavne slovo nemá trnavský biskup, hoci je Veľkým kancelárom fakulty a starosť o seminár patrí medzi jeho prvoradé a najvlastnejšie úlohy.

A ešte čosi sa dá na základe materiálov, publikovaných nemeckou katolíckou tlačovou službou KNA, s istotou tvrdiť: že bratislavský seminár nevychádza z krízy. Škandály sú na dennom poriadku a tí, ktorí by mali byť pre kandidátov o knazstvo vzormi, učiteľmi a vodcami, sú im často na pohoršenie! Je priam zázrak, že napriek všetkým, vychádzajú i z tohto seminára ozajstné knazské osobnosti.

Šedou eminenciou fakulty je jej sekretár, docent Jozef KRAJČI. Z toho dobre informovaní uzatvárajú, že za všetkým, čo sa na fakulte deje, stojí Štátna bezpečnosť. Jeho dielom bolo vraj, že po povesťnej hladovke musel opustiť fakultu vzorný a čestný prefekt KUČERA. Na jeho miesto nastúpil 38-ročný Karol KRAJČI, ktorý sa od prvého okamihu stal verným spolupracovníkom Jozefa Krajčiho!

Od smrti rektora seminára Félixu PETROVIČA štátna správa navrhla do tejto funkcie Karola Krajčiho. Biskup GÁBRIŠ ho odmietol ako knaza nezrelého a nezodpovedného. Na príkaz štátnej správy však Krajči túto funkciu vykonával, medzitým čo štátna správa robila nátlak na biskupa. Tento neustúpil a po nejakom čase menoval za dočasného rektora profesora liturgiky Jozefa BEITLA. Karol Krajči mu odmietol vydať kľúče od úradu. A tak má seminár dvoch rektorov. Táto komédia trvala takmer rok. Ukončil ju v novembri 1985 Dr. MAČOVSKÝ, riaditeľ úradu pre cirkevné veci, ktorý navrhol za nového rektora novozámockého farára BARTALA. Biskup Gábriš súhlasil pod podmienkou, že Bartal sa v z d á f u n k c i e v P a c e m i n t e r r i s a prestane chodiť na schôdze. Bartal to s ť ú b i l a začiatkom decembra bol inštalovaný do funkcie.

Menovanie Vladimíra Medzihorského do Piešťan za druhého prefekta v seminári je znakom, že si biskup želá, aby Karol Krajči opustil seminár!

Zasluhou Jozefa Krajčiho sa na fakultu dostal aj 40-ročný Ladislav OSTRÁK, vysoký funkcionár Pacem in terris. Zastáva funkciu tajomníka fakulty. Pred Vianocami odovzdal bohoslovcovi ilustrovanú Bibliu s pripomienkou, že je to d a r o d Pacem in terris. Po štyroch rokoch, prvýkrát od hladovky sa ktosi znova odvážil na p ô d e seminára robiť r e k l a m u P a c e m i n t e r r i s , navyše tým, n a č o m n e m á nijaké zásluhy!

Do mimoriadne dôležitej funkcie špirituála sa na nátlak Jozefa Krajčiho po mnohých ťažkostiach dostal jeho 30-ročný kaplán Teodor KAMODY. Medzi odporcov jeho kandidátky patrila i časť štátnej správy. a to z obavy, že sa na fakulte vytvára klika, ktorá sa

v budúcnosti bude opierať prevažne o ŠtB! Opozičnej skupine štátnej správy sa však predsa len podarilo aspoň to, že Kamody nesmie vykonávať pastoračnú činnosť v Bratislave. Nedostal na to štátny súhlas. Krajčiovci od prvej chvíle vyvíjali na neho systematický nátlak, aby ho úplne získať na svoju stranu. Kamody sa proti tomu bránil.

Azda najabsurdnejšia situácia za posledné roky sa vyvinula zápasom o úrad vicerektora. Dlhé roky ním bol farár z Devína, Miloš ONDREJKOVIČ. Vedenie fakulty ho asi pred rokom z funkcie odvolalo. Ondrejkovič sa jej nevzdal a dal vedenie fakulty na civilný súd. Obvodný súd Bratislava I. odmietol riešiť tento prípad. Medzi Ondrejkovičovými odporcami patrí Jozef Krajči, ktorý dosiahol, že od 1. septembra 1985 stratil súhlas pre seminár a Devín. Jozef Krajči teda prišiel na svoje. Príde na svoje aj tým, že obsadí miesto dekana fakulty, ktorý sa mu vraj veľmi zalieča?

A čo seminaristi? Ako sú schopní duchovne zvládnuť tieto škandály, zachovať vieru, idealizmus a pokoj? A čo biskup Gábriš?

Potrebuje priam hrdinskú odvahu a trpezlivosť! Isteže jestvujú na fakulte ľudia, ktorí sa úprimne a cieľavedome usilujú, aby sa táto inštitúcia ešte mohla nazývať katolíckou a nedostala sa úplne do nezodpovedných rúk.

Kým štátnej správe ide o moc a o disponovanie s financiami - aj a dakedy najmä do vlastných vrecák!!!, kým štátnej bezpečnosti ide o temné zákulisné ciele moci, ktorú neslobodno podceňovať, dá sa všetko akosi pochopiť. Títo ľudia nemajú vyšších motivácií.

Čo však povedať, keď na spomenutých nerestiach majú účasť ľudia veriaci, duchovné osoby, predstavení na takých vrcholne zodpovedných miestach?

Najviac škôd v cirkvi nepochádza zo strany tých, čo stoja mimo cirkviláž od tých, čo sú v nej. A ešte viac od tých, čo sú v nej vysoko! Ich intrigy by sa jej mohli stať osudnou, keby Cirkev bola iba ľudským dielom!

- o -

V roku 1984 umrela vo viedenskej nemocnici 89-ročná sestra Paschalina Lehnertová z kongregácie sestier sv. Kríža. Táto sestra bola za dlhé roky predstavenou komunity sestier, ktoré viedli domácnosť pápeža Pia XII. v rokoch 1939-1958.

Začiatkom roku 1983 sestra Paschalina dala súhlas k vydaniu spomienok na Pia XII., ktoré vyšli pod názvom "Mala som výsadu mu slúžiť". Keď roku 1965 Pavol VI. začal proces blahorečenia Pia XII., sestra Paschalina bola medzi prvými, ktorí pred cirkevnou komisiou poďali svoje svedectvo. Posol BSJ, č. 4/1984.

- o -

V živote kňaza po svätej omši a breviári nasleduje ruženec; v živote veriacich nasleduje po sviatostiach. /Ján XXIII./

Ruženec, to je Kristus, videný očami Panny Márie. /Pavol VI./

Ruženec sa opiera o evanjelium a jeho stredobodom je tajomstvo Vtelenia a ľudského vykúpenia. Preto je vonkoncom kristologická modlitba. /Pavol VI.: O mariánskom kulte, č. 46/

Keby katolíckym rodinám chýbala táto spoločná modlitba ružencam bolo by treba povedať, že im chýba charakteristická črta, podľa ktorej sa rozpoznáva kresťanská rodina. /Tamže, č. 52/.

- o -

Anton H. L. i n k a

Prípád Ing. Márie F o l t í n o v e j - K o t r i s o v e j .

Najväčší európsky katolícky týždenník "Neue Bildpost" publikoval 12. januára 1986 v rubrike "List týždňa" otvorený list, adresovaný Dr. Dušanovi SPÁČILOVI, vyslanecovi ČSSR v NSR, pod titulom "Hlúpejší ako Stalin?" Začína takto :

"Veľavážený pán vyslanec! Slúžite svojmu štátu v krajine, v ktorej každý môže hovoriť a myslieť čo chce. Keďže v našej krajine jestvuje taká veľká sloboda, desí nás správa, že v ČSSR triedny učiteľ dostáva za každého žiaka, ktorý prestal chodiť na náboženstvo, osobitnú odmenu. Nábožensky orientovaní žiaci nesmú byť najlepší v triede. Okrem toho učiteľka Jana MIČIANOVÁ dostala výpoveď, lebo prihlásila svojho syna na vyučovanie náboženstva. Pýtame sa Vás, je to pravda? Lebo napokon na Západe ako i na Východe sa veľmi veľa klame".

Ako asi zareaguje spomenutý týždenník, keď sa mu dostane do rúk správa nemeckej katolíckej tlačovej služby KNA o väzňoch kvôli náboženstvu, napr. hneď o Márii FOLTÍNOVEJ a všetkých tých, ktorých vypočúvali kvôli nej?

Ing. Mária FOLTÍNOVÁ sa narodila 20. augusta 1953 v Novákoch, v súčasnosti býva v Bratislave na ul. Československej armády 59/B, je chemickou inžinierkou a pracuje v Ekonomickom ústave chemického priemyslu v Bratislave.

Dňa 5. novembra 1985 v Ekonomickom ústave chemického priemyslu na Rožňavskej ulici v Bratislave si ju zavolať do kancelárie jej vedúci. Na tom by nebolo nič neobvyklé, lebo v každom podniku každý vedúci si zvykne volať svojich podriadených. Toho dňa o 9,00 hod. ju však v kancelárii vedúceho očakávali traja príslušníci Štátnej bezpečnosti, a to kapitán JUDr. Ladislav VERČÍK, kapitán KOVÁČIK a nadporučík POLÁK. Oznamovali jej, že pôjde s nimi a že vykonajú prehliadku jej bytu. Povolenie na túto prehliadku jej ukázal kapitán VERČÍK až po príchode na jej adresu. Domová prehliadka trvala až do 15,30 hod. a počas nej príslušníci ŠtB jej zhabali knihy s náboženským obsahom, rozpísané texty modlitieb a kázni, magnetofónové pásky a materiály náboženského charakteru, prstenové ružence, doklady, osobnú korešpondenciu, fotografie, adresy, písací stroj a cestovný pas s vycestovacou doložkou a devízovým príslubom Štátnej banky. V protokole o domovej prehliadke počet zhabaných položiek dosahuje číslo 64. Ako nezúčastnená osoba sa jej zúčastnila Štefánia ZAPLETALOVÁ, pracovníčka ObNV Bratislava I.

Ako dôvod domovej prehliadky v Uznesení pod č. VS-10/1985, ktoré podpísal kapitán JUDr. Ladislav Verčík a Generálny prokurátor SSR /nečitateľný podpis/ sa uvádza : "Vyšetrovateľ Správy vyšetrovania ŠtB začal dňa 5.11.1985 pod č.p. VS-CVS-10/1985 trestné stíhanie podľa § 160 ods. 1 Tr.por. pre trestné činy hanobenia štátu svetovej socialistickej sústavy a jej predstaviteľa, podľa § 104 Tr. zákona a trestný čin Poškodzovanie záujmov republiky v cudzine, podľa § 112 Tr. zákona". V uznesení bolo ďalej uvedené: "... doterajším vyšetrovaním bolo zistené, že u menovanej a v jej byte s príslušenstvom sa nachádzajú veci dôležité pre trestné konanie", o čom Ing. Mária Foltínova do 5. novembra vôbec nič nevedela.

Po skončení domovej prehliadky príslušníci ŠtB na čele s kapitánom Verčíkom jej byt zapečatili a odviezli ju na Hlavnú správu ŠtB na Drieňovej ulici č. 22 v Bratislave. Medzičasom bola inými príslušníkmi ŠtB prevezená prehliadka jej pracoviska, ktorá trvala 3 hodiny a pri ktorej boli zhabané jej osobné poznámky.

Výsluch na Hlavnej správe ŠtB trval do 21,30 hod. Vypočúvanie viedol kapitán Verčík. Príslušníkov ŠtB zaujímal Ján KOŠIAR, ktorý v júli 1983 emigroval z ČSSR a v súčasnej dobe študuje teológiu v Ríme. Dalej sa zaujímali o preklad knihy pod názvom "Das Atentat", ktorý bol zhabaný v byte Ing. Foltínovej. V uvedenej knihe, ktorej autorom je Šebastián LABO, S.J., sa popisuje atentát na pápeža Jána Pavla II. dňa 13. mája 1981 a kniha vraj obsahuje pasáže, poškodzujúce ČSSR a iné socialistické štáty. Iba na okraj: Naozaj spomínaná kniha o atentáte na Svätého Otca poškodzuje dobré meno ČSSR a socialistické štáty? Majú ho vôbec? A vari sa cítia trafení? Čo sa to hovorí o husi, ktorá zagágala? - Po skončení výsluchu bola menovaná prevezená na ul. Februárového víťazstva do cely predbežného zadržania.

Na druhý deň, 6.11.1985 pred 10,00 hod. bola opäť predvedená na výsluch, ktorý trval do 17,00 hod. a ktorý opäť viedol kapitán Verčík. Na tretí deň, 7.11. predviedli Ing. Foltínovú na výsluch o 14,30 hod. a obvinili ju z trestnej činnosti podľa § 112 Tr. zákona pre "Poškodzovanie záujmov Československej republiky v cudzine". O 17,00 hod. bola príslušníkmi ŠtB požiadaná o mlčanlivosť a prepustená na slobodu. Dňa 8.11. sa vrátila do práce, ale bola zároveň kpt. Verčikom telefonicky vyzvaná, aby sa dostavila na Hlavnú správu ŠtB na ďalší výsluch. Tento trval od 10,00 do 13,00 hod a týkal sa údajných známych a priateľov Jána Košiaru.

Popisovaná situácia obvinenej však nie je v porovnaní s inými podobnými prípadmi v ČSSR štandardnou. 16. novembra 1985 mala totiž Ing. Mária Foltínová uzatvoriť sobáš s juhoslovanským štátnym príslušníkom Viktorom Kotrisom, študentom filozofie v Novom Sade. Menovaný dňa 15.11. pricestoval do ČSSR, aby zamýšľaný sobáš mohli uskutočniť. Pri svojom príchode bol však ihneď predvolaný na výsluch a príslušníci ŠtB mu počas troch hodín chceli dokázať, že robil spojku medzi Ing. Foltínovou a Jánom Košiarom v Ríme.

Takáto situácia sa vyšetrovateľom ŠtB zrejme veľmi hodila a náležite ju využívajú. Verčík počas výsluchov Ing. Foltínovej neúnavne pripomínal, že či sa jej sobáš s Viktorom Kotrisom uskutoční, závisí od toho, ako bude pri výsluchoch "rozumá". Okrem toho aj fakt, že po jej zadržaní ju 7.11. prepustili na slobodu nasvedčuje tomu, že príslušníci ŠtB sa rozhodli zahrať si s citmi týchto dvoch mladých veriacich snú encov cynickú "šachovú partiu". Polícia nedbala, že že Kotris je cudzím štátnym príslušníkom a že na druhý deň sa mal ženit. Ich nezaujíma človek a jeho osud, Štát rozhoduje o živote a smrti každého občana. Dôležitý je štát, stranícke a mocenské záujmy, nie občani!

Dňa 16.11.1985 sa Ing. Mária Foltínová a Viktor Kotris podľa plánu v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave civilne zosobášili. Cirkevný sobáš sa mal uskutočniť v rodisku Ing. Foltínovej, v Novákoch /okres Frievidza/. Teraz dostala príležitosť ŠtB: tri dni pred cirkevným sobášom, dňa 20.11.1985, kapitán Verčík telefonátom do práce vyzval Ing. Foltínovú-Kotrisovú, aby sa dostavila na výsluch. Počas tohto výsluchu, ktorý trval 6 hodín /od 10,30 do 16,30 hod./ sa ich cirkevný sobáš stal hlavným predmetom psychického nátlaku a čitového vydierania Ing. Foltínovej-Kotrisovej. Vypočúvali ju kapitán Verčík a kolega ŠtB-ák. Vyhrážali jej, že ak nebude vypovedať, sobáš sa neuskutoční a pred jej očami vypísali na ňu formulár o uvalení vyšetrovacej väzby. Okrem toho použili všetky možné psychologické prostriedky, aby ju zlomili. Menovaná v šoku celý výsluch preplakala. Napokon kapitán Ladislav Verčík cynicky vytiahol Bibliu a a daj jej na ňu odprisať, že vravela pravdu.

Cirkevný sobáš sa dňa 23.11. 1985 uskutočnil, dramatická situácia týchto dvoch mladých veriacich manželov sa však neskončila.

Odo dňa 25. novembra, aj zásluhou prežitých udalostí, sa stala Ing. Mária Foltínová-Kotrisová práceneschopnou. Sobáš, ochorenie a ľudskosť vôbec však nie sú pre ŠtB v Československu pri vykonávaní ich "záslužnej práce" zrejme prekážkou. Na 4.12. prišiel kap. Verčík osobne na byt Ing. Foltínovej-Kotrisovej, aby jej doručil pozvanie na výsluch, ktorý sa mal uskutočniť na druhý deň, t.j. 5.12.1985. Táto však ešte v ten istý deň odoslala na Hlavnú správu ŠtB telegram s ospravedlnením, že vzhľadom na svoju práceneschopnosť sa nemôže dostaviť na výsluch. No kapitánovi Verčíkovi to nestačilo, preto 5.12. i dvaja ďalšími príslušníkmi ŠtB prišli na jej byt a vyzvali ju, aby išla s nimi na zdravotnú prehliadku k lekárnke, ktorú jej oni určili. Táto však výsluch obvinenej nedoporučila.

Práceneschopnosť trvala ďalej a kapitána Verčíka to znepokojovalo. Preda blížila sa Vianoce a on chce tieto "sviatky pokoja a mieru" stráviť v rodinnom kruhu a nie pri vyšetrovaní. Dňa 12.12. ju opäť vyzval, aby sa dostavila na výsluch, a to o 13.00 hod. Tu ju už čakali dvaja experti, ktorí jej zobrali odtlačky prstov a vzorky písma za účelom grafologických skúšok. Po ich odchode kapitán Verčík a major BELÁK pokračovali vo výsluchu napriek tomu, že bola PN, mala zvýšenú teplotu, zápal očných spojiviek, vred na nohe a zle sa cítila. Predmetom ich psychického nátlaku bolo vyhrozkovanie, že tohoročné Vianoce strávi vo väzení, aby priznala, že nepravdivo svedčila, lebo vraj všetkých jej známych už vypočúvali a títo vypovedali proti nej a usvedčili ju. Žiadali od nej priznanie. Po výsluchu jej dali ďalšie písomné predvolanie na 13.12.1985.

Vyšetrovanie celého prípadu však nezostalo iba pri jej osobe a jej manželovi. Na základe zhabaného adresára, podľa ktorého chceli snúbenci rozoslať svoje svadobné oznámenia, vyšetrovanie sa rozšírilo na množstvo mladých ľudí a veriacich katolíkov, ktorí sa grupujú prevažne pri kostole sv. Cyrila a Metoda v Bratislave. Doteraz bolo vyšetrovaných asi tridsať ľudí. Že by sa Štátna bezpečnosť na záver Jubilejného roku úmrtia sv. Metoda snažila "pomstiť" udalosti na Velehrade aj na mládeži z tohto kostola? To môže byť iba domnienkou. Je však oveľa pravdepodobnejšie, že svoj široký záber na slovenskú veriáciu mládež pri tomto vyšetrovaní využíva na dôsledné zastrašenie veriacich v rámci prijatých opatrení po zasadení svojho "krízového štábu" v septembri 1985. Čo všetko sleduje a pripravuje ŠtB pre slovenských veriacich laikov, ktorých zatiaľ reprezentujú postihnutí manželia Kotrisoví, to ukáže ďalší vývin udalostí.

Dňa 13.12.1985 aj horlivý kapitán Verčík musel uznať, že chorá Ing. Foltínová-Kotrisová nie je schopná výsluchu. Napriek tomu si neodpustil niekoľko poznámok a otázok. Keďže obvinená na ne nereagovala, prepustil ju s tým, že sa v pondelok 16.12.1985 na 14.00 hod. znova dostaví na výsluch.

V tento deň hneď na začiatku výsluchu obvinená žiadala zaprotokolovať, že "udávam, že sa necítim byť v takom zdravotnom stave, aby som mohla objektívne vypovedať. Tento môj výsluch je už siedmym v poradí a každý z týchto výsluchov má na môj zdravotný stav /viroza, zvýšená teplota, zápal očných spojiviek, možná gravidita/ ďalekosiahle následky. Aj z týchto dôvodov moje predchádzajúce výpovede nemohli byť objektívne a nebudú ani dnes, keby som vypovedala. Zdôrazňujem, že týchto sedem dlhých výsluchov spolu s inými okolnosťami mi spôsobili otras. Ja osobne som nikdy nemienila porušiť riadny spôsob života a nikdy sa so mnou takto nezaobchádzalo."

Kapitán Verčík vyhlásil, že o tom čo sa zaprotokoluje, rozhoduje on a nie obvinená. Napísal, že obvinená žiada o nekonanie ďalších výsluchov vzhľadom na svoj zdravotný stav a že pravdepodobne je gravidná. Potom jej bolo oznámené, že jej posudkový lekár dovoľuje konanie výsluchov v budove hlavnej správy pre vyšetrovanie ŠtB aj počas

právneschopnosti obvinenej. Potom sa kapitán Verčik na ňu vyrútil so slovami, že ako to, že nikdy nemienila porušiť riadny spôsob života, keď už niekoľko rokov pracuje "proti nášmu štátu". Ďalšie jeho otázky sa týkali prekladu a korektúry knihy "Das Atentat". Obvinená na otázky vôbec neodpovedala. Výsluch sa o 17,30 hod. skončil a vzápätí bola predvolaná na stredu 18.12.1985.

„ Reťaz výsluchov, obvinení a vyhrážok pokračoval. Táto intenzívna "pozornosť" ŠtB by zrejme dokázala zatažiť aj ostrieľaného chlapa, čiasto neskúsenú ženu, novomanželku, ktorá prvé týždne svojho manželstva trávi vo vyšetrovaniach cynických a bezohľadných príslušníkov ŠtB. Tento dlhý rad výsluchov ju mal zdeptať a zlomiť. Išlo o očividnú nátlakovú akciu, ktorú musí odsúdiť každý právnik ako protizákonnú. Ale čo zostalo z práva v reálnom socializme? Iba právo toho, ktorý má moc! Okrem toho sa ju snažili vydierať: vraj sa nebude môcť vystavovať, resp. jej manžel nebude môcť prichádzať do ČSSR, ak nepopustí. Mladá veriacca žena, Ing. Mária Foltínová-Kotrisová, postavila sa však proti tejto v ČSSR všemocnej mašinérii s vierou a odhodlaním!

Dňa 18.12.1985 sa dostavila na výsluch o 8,30 hod. Tentoraz ju vypočúval major BELÁK. Obvinená na jeho otázky neodpovedala a modlila sa ruženec. Belák ju presviedčal, že zrejme chce Vianoce stráviť v rodinnom kruhu. Vytýkal jej, že vraj nenávidí príslušníkov ŠtB a že takí sú všetci kresťania. Nato vošiel do kancelárie kapitán Verčik a keď uvidel na ruke obvinenej prsteňový ruženec, rozkričal sa, aby ho okamžite dala doľá. Vraj, ak tak neurobí, za neuposlušnosť bude trestne stíhaná. Tým, že sa hrá z ružencom, odvádza vraj svoju pozornosť od otázok vyšetrovateľa. Obvinená odpovedala že poslúchne, ak sa tento nátlak na ňu zaprotokoluje. Kapitán Verčik jej to slúbil a obvinená pokračovala v modlitbe ruženca. Keď Verčik, odišiel, obvinená už neodpovedala ani na jednu Belákovu otázku. Na konci výsluchu žiadala zaprotokolovať, čo jej Verčik slúbil - odobratie ruženca. Belák sa vyhovárал, že on jej to neslúbil a že Verčik už nepríde. Obvinená na to odmietla podpísať protokol. Výsluch sa skončil o 17,30 hod. Major Belák hneď vypísal ďalšie predvolanie na piatok 20.12.1985.

Keďže sa zdá, že kapitán Verčik so svojou metódou výsluchu zlyhal, dňa 20.12. vyšetrovanie prebral major Belák, ktorý pokračoval vo vypočúvaní obvinenej metódou akéhosi pokojného "otcovského" vyhrážania sa. Okrem toho napádal tiché modlenie sa obvinenej a vysmieval sa jej, že či si vraj myslí, že tých pár Otčenášov a Zdravasov jej dodá silu a že keď si on dá na všetkých desať prstov ruženca, nijaký boh sa neprejaví. Na základe zhabaných položiek pri domovej prehliadke sa začal vyhrážať obvinenej úrvidaním § 109 - pomoc pri opustení republiky. Avšak všetko, čo bol počas tohto výsluchu nútený napísať do protokolu bolo, že "obvinená mlčí, obvinená neodpovedá" alebo "obvinená tvrdí, že na všetky tieto otázky už odpovedala počas predchádzajúcich výsluchov" a že "k tomu nemá čo dodať". Ďalej bola predvolaná na 21., 23. a 28.12.1985. Počas týchto výsluchov musel však ku všetkým zaprotokolovaným otázkam pripojiť: "Obvinená na otázky neodpovedá, iba krúti na svojich prstoch ruženec." Táto modlitba ruženca ich neustále privádza do zúrivosti.

Keď sa tohto prípadu zmocní západná tlač, bude sa znova pýtať azda ako "Neue Bildpost" - Hlúpejší ako Štalin? Aleto bude hovoriť o inkvizícii cirkevnej a štátnej zo stredoveku, ktorú vlády štátov v reálnom socializme exhumovali a praktizujú, nazývajú svoje škanďalozne spiatočníctvo pokrokom? Veď čo iné je prípad Foltínovej a jej prateľov, ako "honba na bosorky"? Otvorený list vyslancovi Spáčilovi by si mali dobre prečítať v Prahe a Bratislave a hlavne zadržúť ústne!

Podľa správ nemeckej katolíckej tlačovej služby KNA z 29.11.1985, tri týždne po púti k Panne Márii Sedembolestnej do Šaštína, teda 7. októbra 1985, západoslovenský KNV Bratislava, kultúrno-cirkevný odbor, odobral súhlas otcovi Antonovi Srholcovi, správcovi fary v Záhorskej Vsi. Bezprostredne potom urobil s ním neznámy slovenský novinár veľmi pozoruhodný rozhovor :

- Dozvedeli sme sa, že Vám bol v tomto čase odňatý tzv. štátny súhlas k výkonu verejnej duchovnej činnosti. Prosím Vás, mohli by ste nám povedať, kto, kedy a na akého dôvodu Vám tento súhlas odňal ?

Štátny súhlas mi bol odňatý západoslovenským KNV v Bratislave dňa 7.10.1985. Stalo sa tak bez udania konkrétneho dôvodu, iba s tvrdením, že "nie som spôsobilý vykonávať duchovenskú činnosť". To je taká všeobecná formulácia, že na tom základe by mohli vziať súhlas každému kňazovi, dokonca aj biskupom.

- Mohli by ste nám v krátkosti povedať, kde všade ste až do tohto odňatia štátneho súhlasu od svojej vysviacky pôsobili?

Po mojej kňazskej vysviacke roku 1970 som bol necelé 4 roky v Bratislave. Zamestnaný som bol na fare - v kostole Blumentál - ako matrikár. Keď som však ťažisko svojej činnosti vložil do pastorácie, musel som odísť. Nebohý kanonik v Blumentáli - Mogyoroszi - ma držal až do svojej smrti. Potom prišiel Ján Zabák, ktorý ma ochotne predal. Odišiel som do Perneku, kde som bol 4 roky. Pernek je blízko Bratislavy a keďže tam chodili za mnou veriaci, bol som opäť presunutý do obce Veľké Zálužie pri Nitre. Vo Veľkom Záluží bol pekný spevokol, mládež, živá obec a tým aj radostná pastorácia. Po 3,5 ročnom pôsobení ma na hodinu vyhodili do Záhorskej Vsi. Je to opustená farnosť v pohraničí, hotové vyhnanstvo. Opäť ma tu ľudia našli. S domácimi sa darilo, boli proste šťastní. Keďže som tu mal viac voľného času, začal som chodiť na púte - a to bol zrejme dôvod, prečo mi vzali štátny súhlas definitívne. V pastorácii som účinkoval celkovo 15 rokov.

- Čo bezprostredne predchádzalo odňatiu štátneho súhlasu k Vašej pastoračnej činnosti zo strany úradov ?

Osobne nie som si vedomý žiadnej protištátnej činnosti. Na taký trest, ako je odňatie štátneho súhlasu, by bolo treba kňaza najprv poučiť, napomenúť, pokarhať, čo sa v mojom prípade vôbec nestalo. Odňatie súhlasu, ako aj minulé preloženie do Záhorskej Vsi, som dostal poštou bez akéhokolvek predchádzajúceho pohovoru, aj bez práva odvolať sa! Iba prípadné pripomienky som mohol adresovať na ministerstvo kultúry, kde je cirkevné oddelenie. Tam som sa napokon odvolal. Pozvali ma na pohovor. Avšak návrat súhlasu, to bola celkom vylúčená vec. Stále mi dokazovali, že sa stretám s mládežou, že ma navštevujú veriaci z Bratislavy, že podporujem podzemnú cirkev - hoci ja neviem, kto tá podzemná cirkev je - a že kade chodím, tade agitujem. Nakoniec mi prislúbili, že keď sa polepším, v budúcom roku sa môže o novom udelení súhlasu uvažovať.

- Dôstojný pán, ako vidíte svoju situáciu teraz, keď Vás totalitná štátna moc ako kňaza v podstate postavila mimo zákon?

O moju osobu tu nejde. Ja som svoje kresťanstvo pochopil ako službu a sebaobetu. Skutočnosť, že nás prenasledujú, tvorí normálnu zákonitú súčasť nášho poslania. Teraz pracujem ako robotník v sklade. Všade na svete sa milióny kresťanov živia namáhavou prácou. Užijím sa i ja. Ide však o tento národ. V známej slovenskej rozprávke

"sol' nad zlato" keď sa vyčerpala a zničila všetka sol', každý kilogram bol potom vzácný a drahý. V podobnom zmysle každý kňaz nesie kus Božieho posolstva, kultúry, svetlo, nádej, hĺbku a tieto hodnoty tomuto národu chýbajú v tejto chvíli viac, ako náš každodenný chlieb. Je zákonom, že svetlo sa nedá ukryť. Budem v pokore aj naďalej zápasit', aby som bol autentickým Kristovým svetlom aj v tomto novom ponížení!..

Konečne, Cirkev vždy mala kňazov mimo pastoračiu. Sú kňazi úradníci, kňazi redaktori, profesori, funkcionári, správcovia nemocníc, riaditelia Charity, duchovní u reholných sestier - a kňazi robotníci. Ja mám teraz tú česť byť tým posledným!

- Mohli by ste nám načrtnúť, dôstojný pán, ako a do akej miery ovplyvňuje tzv. štátny súhlas pastoračnú činnosť Cirkvi? Ako by ste okrem toho charakterizovali situáciu katolíckeho kňaza tu v Česko-Slovensku, kde na jednej strane účinkuje s oficiálnym súhlasom úradov a na druhej strane je za tú istú činnosť - ak je dôsledná a horlivá - platnou právnou normou diskriminovaný?

Štátny súhlas visí ako damoklov meč nad hlavou každého kňaza. Kňaz v pastoračii musí u nás poslúchať dvoch pánov, uctievať si dve vrchnosti: jedna ho vytrvalo a systematicky tlačí, aby bol skôr úradníkom, obradníkom, údržbárom cirkevných objektov, reštaurátorom a strážcom pamiatok. Druhá vrchnosť presadzuje viac subordináciu, úctu - nezáleží jej však či je úprimá - presnosť, horlivosť a všetky staré klasické čnosti. Medzi týmito dvoma mantinelmi sa kňaz opatrne pohybuje v strachu, aby obstál na oboch stranách. Máme veľa kňazov, ktorí to dokážu. A majú to na oboch stranách dobré. Ich nepreháňajú a svoj život prežijú bez veľkých problémov. Pastoračná činnosť takýchto kňazov je však často negatívna. Nebezpečie tohto postoja spočíva v tom, že takýto človek-kňaz zabudne na Krista, ktorého má hlásať, ale nadovšetko milovať. Žije v tomto schizofrenickom napätí, strkaný z oboch strán, bez dopĺňovania svojho vzdelania, osamotený, bez opory, bez informácií, ale dobre situovaný, vo veriacej obci uctievaný, v súčasnom nedostatku kňazov od veriacich udržovaný.

- Prečo bol vôbec štátny súhlas pre vykonávanie pastoračnej činnosti kňazov u nás ustanovený a čo ním štátna moc sleduje?

Štátny súhlas a jeho odňatie je hlavnou pákou kontroly štátu nad cirkvami. Hlavným nástrojom likvidácie kresťanstva u nás majú byť práve kňazi. Odňatie súhlasu totiž nehrozí kňazom, ktoré horlivo slúžia tomuto štátu - kňazom servilným, starým, nemožným alebo kňazom žijúcim pohoršujúcim životom. Možnou obranou proti tomuto by bola je d n o s ť k ň a z o v, ktorá však vôbec neexistuje, podobne ako koncepcia, projekt dušpastierskej práce. Popri spomínaných klasických čnostiach by sa mala ako hlavná čnosť zdôrazňovať s t a t o č n o s ť !

Štátne orgány vyžadujú od kňaza tzv. lojalnosť. Kňaz sa má uspokojiť podľa toho s priestorom, ktorý mu vymedzili - a viac ani krok. Má požehnávať plány úradov, úctu k Cirkvi, úbytok veriacich. Štátne orgány sú radi, ak kňaz otravuje veriacich, neurotizuje ich a naopak, trestuhodná je každá činnosť, ktorá duchovný život oživuje. Aj obyčajná svätá omša, slúžená so živou vierou, s nadšením a úctou k veriacim.

Je veľmi zaujímavé, ako sa s ateistami v cirkvi i mimo nej zhodujú a znášajú extrémne konzervatívni kňazi. Hlavnú rolu u nich v tom hrá s t r a c h. Veľmi veľa sa na duchovnom poli stráca, ak si kňaz u nás neuvedomí svoju obrovskú z o d p o v e d n o s ť za Ježišovu vec!

- Je známy faktom, že stav duchovných pastierov a veriaceho ľudu je úzko spätý a navzájom sa do seba premieňa. Mohli by ste nám trochu priblížiť stav, v akom sa podľa Vašich skúseností nachádza špiritualita našich veriacich v súčasnosti a ako sa pozeráte na situáciu česko-slovenskej cirkevnej hierarchie?

Kňazov je málo, ale sväté omše bežia normálne. Národ - hlavne v mestách - dospieva k názoru: Boh áno, ale táto cirkev nie. Pritom si krstia deti, zachovávajú Vianoce, Veľkú noc, občas prídu do kostola. Sú otrávení a sklamaní propagandou a nespĺnenými sľubmi. Presne to vystihuje český spevák Karel Kryl v jednom zo svojich protest-songov: "Zlatá doba nenastáva, bude kamenná, bude kamenná..."

Čo sa týka cirkevnej hierarchie u nás, môj názor je, že silou nepriateľa je iba naša slabosť. Cirkev u nás vedú zväčša neschopní starci a štát s nimi nemá nijaké problémy. Má to na kňazov zlý vplyv - a samozrejme aj na veriacich. Za tohto stavu sa však u nás do vedenia tejto štruktúry už nikdy nedostanú čestní ľudia! Je to zo strany štátu už stará nedôvera voči inteligencii a príliš prísna kontrola. Budúcnosť u nás má tá druhá, c h a r i z m e t i c k á c i r k e v ! Malo by sa dostať viac práva a moci Božiemu ľudu. Taktiež ženy, keď si už vydobyli svoje miesto vo svete, mali by ho viac mať aj v cirkvi. Je to všetko v podstate vec služby. Mal by sa presadzovať nový model kňaza. Kňaz má byť mužom v teréne, ktorý sa živí poctivou prácou. Nie z pozície tohto moderného sveta plní jeho úlohu.

- Dôstojný pán, poukázali ste na nespokojnosť širokých vrstiev veriacich so súčasným stavom katolíckej cirkvi a s jej postavením v štáte. V poslednom čase je evidentné, že náš veriaci národ sa na túto situáciu nepozera ľahostajne. Dôkazom toho je aj neustále rastúca laická aktivita - a to napriek hroziacemu postihu, účasť mládeže na aktívnom duchovnom živote, stále väčšie počty veriacich, zúčastňujúcich sa na pútiach. Ako by ste Vy z hľadiska tohto duchovného prebúdzania sa národa hodnotili napr. tohtoročnú slávnosť z príležitosti 1100. výročia smrti svätého Metoda, ktorá sa v júli konala na Velehrade?

Velehrad? Tam sa národ nadýchal a vyskandoval svoju túžbu po Svätom Otcovi, svoju lásku k nášmu kardinálovi a k Cirkvi. A to sú drahé a samozrejmé hodnoty v srdciach miliónov veriacich. Vyslovené naraz jedným hlasom zneli ako búrka. Vládni činitelia si to nesprávne vysvetľujú ako neporiadok, zneužitie osláv. V podstate tu ide o problém slobody a jej interpretácie. Náš štát totiž slobodu udeľuje, dáva, vymedzuje. Robí sa jej pánom i jej sľuhom. To znamená, že keď väzeň u nás rozpráva o slobode, je to dôvod jeho ďalšieho potrestania! Naši veriaci však dospievajú, dozrievajú. Sloboda sa im nečá nahrádzať rečičkami a číslami o podpore na opravu cirkevných pamiatok. Jasne vedia, že nemajú biskupov, kňazov, tlač a právo robiť si svoje veci po svojom. Na Velehrade a v Šaštíne sa to vyartikulovalo len do práva na dobré vedenie a do radosti nad ľuďmi, ktorí sú nám drahí. Ich mená hovoria samé za seba. Velehrad, to bola kombinácia českého vedenia, moravskej tradície a slovenskej masovej viery.

Osobitne na Slovensku nachádza náboženské prebudenie veľa mladých nositeľov. Je to pokrok. Došlo však ku stavu, že cirkev u nás a jej záujmy hlásajú nie klerici, ale laici. Svätý Metod pôsobí v našich krajoch aj po 11. storočiach ako postava jednotliaca a šíriaca vieru, ktorá vytvára priestor a prebúda u našich národov sebadôveru.

Kontrola štátu nad cirkvou teda znamená v y h l á d á v a t n a j ú s p e š n e j š í c h k ň a z o v a v y r a d o v a t i c h z d u š p a s t i e r s k e j č i n n o s t i ! Č o k e b y s a t o r o b i l o s n a j ú s p e š n e j š í m i l e k á r m i , t e c h n i k m i , v y c h o v á v a t e ľ m i , r o d i č m i ? N e m o h l o b y s a t o a z d a n a z ý v a t i n á c , n a p r í k l a d

v y h l a d z o v a c í b o j p r o t i n á b o ž n o s t i ! ?
 Kde je tu tolerancia? rečo štát, ktorý má také veľké ťažkosti s fi-
 nanciami, už konečne neda zahynúť cirkvi tým, že ju ponechá samú na
 seba? Veď nech sa veriaci postarajú o kňaza, ak ho chcú mať! To by
 bolo to najdemokratickejšie a štát by mal z toho iba osoh! Ani halier
 by ho cirkev nestála. Načo, dočerta, vyhadzovať tolko peňazí na inštitú-
 túcie, ktoré by sme najradšej poslali do horúcich pekiel? Ponechať
 ju samu na seba by štátu okrem toho vyslúžilo rešpekt občanov, že
 svoje stále omielanie rovnoprávnosti medzi veriacimi a neveriacimi
 začína brať vážne. Desiatky miliónov korún, ktoré štát investuje -
 aj z daní veriacich - na ateistickú propagandu každý rok, veriaci by
 mu prepáčili. A možno aj neveriaci.

Tento rozhovor v istej súvislosti pripomenul rozprávku "soľ nad zla-
 zláto": Hôdnoty, ktoré kňaz ponúka, sú onou biblickou soľou. Ideoló-
 gia ponúka zláto - zláto hmotného blahobytu. Čo keby sa komunizmu
 naozaj podarilo zažehnať biedu, naplniť žalúdok, dať to, čo už de-
 siatky rokov slubuje?

Ostal by tu problém, čo dať ľuďom, keď sme im naplnili žalúdky!
 Občania komunistických štátov uviazli v skepticizme, lebo išlo za
 fatamorganou a dostali sa do situácie, z ktorej ničo východiska.
 Platí to o všetkých: o tých veľmi málo privilegovaných, ktorí majú
 zláto hmotného zabezpečenia a o tých 99 % obyvateľstva, ktorí to
 alebo ono postrádajú.

Soľ je treba všetkým - s o ľ d u c h a ! Beda národom, ktorým
 začne nenahraditeľne chýbať!

- o -

S V Ā T Ý O T E C J Á N P A V O L I I . M L A D Ý M !

Drahí mladí priatelia!

Ako bývalý univerzitný profesor viem zo skúsenosti, že máte radi
 konkrétne syntézy. Programová syntéza toho, čo som povedal, je
 veľmi jednoduchá: zhrňuje sa v "NIE" a v "ÁNO" :

NIE egoizmu;
 NIE nespravodlivosti;
 NIE rozkoši bez mravných zákonov;
 NIE zúfalstvu;
 NIE nenávisti a násiliu;
 NIE nezodpovednosti a priemernosti;

ÁNO Bohu, Ježišovi Kristovi;
 ÁNO viere a zaangažovanosti, ktorá ju uzatvrára;
 ÁNO úcte k dôstojnosti, slobode a právam jednotlivcov;
 ÁNO úsiliu dvíhať človeka a viesť ho k Bohu;
 ÁNO spravodlivosti, láske a pokoju;
 ÁNO solidarite s každým, zvlášť s tým najúbohejším;
 ÁNO domovu;
 ÁNO vašej povinnosti budovať lepšiu spoločnosť!

Ak cítiš v sebe túžbu povedať ÁNO so Svätým Otcem na Ježišovo
 volanie a ak by si ho chcel nasledovať ako kňaz alebo brat v
 Spoločnosti Ježišovej, navštív slovenských jezuitov alebo si
 vyžiadať podrobnejšie informácie o jezuitskom živote na adrese :
 S L O V A K J E S U I T , 147 Elgin St. North, Box 600,
 CAMBRIDGE, ONTARIO N1R 5W3, C A N A D A , tel. /519/ 621-8491.

Osobnosť a dielo Pavla Č A R N O G U R S K É H O
a jeho zápas s orgánmi štátu za ľudské práva.

"Čarnogurský vždy pokladal za svoju povinnosť katolíka a novinára informovať biskupov v krajine núdzovej situácie cirkvi v Československu o tom, čo sa deje medzi radovými veriacimi, ale predovšetkým ich varovať pred kňazským združením Pacem in terris, ktorého vplyv sa stále stáva osudovejším" Takto napísala Dietrich Treffeltová v letáku o Pavlovi Čarnogurskom pred desiatimi rokmi, keď prenikla na Západ správa o jeho uväznení. Leták má názov "Odvaha pred biskupskými trónmi". Treffeltová chcela v ňom naznačiť jednu črtu osobnosti Pavla Čarnogurského, ktorý nikdy neváhal prehovoriť, informovať, radíť, napomínať a niekedy i karhať jednoznačnými, ale úctivými slovami aj vysokých cirkevných hodnostárov. Bič používal tento pohotový novinár zriedka. Vedel, že dobrým slovom sa dosiahne viac tam, kde je možno ešte niečo dosiahnuť.

Za posledných desať rokov nemecká katolícka tlačová služba KNA nevynechala ani jednu príležitosť publikovať správy o tomto vynikajúcom človeku, novinárovi, katolíkovi, demokratovi a rodolubovi, ktorý to má ťažšie ako za nacistickej okupácie. Ba dokonca ťažšie, ako voľakedy Alexander Solženicyn na Chruščova a Brežneva. KGB mu nerobievala domové prehliadky na jeho dači, nehabala mu rukopisy, neprepadávala ho na uliciach, nebrala mu odtlačky všetkých desiatich prstov a nechala na pokoji jeho manželku a rodinu. Takto sa vďaka KNA slobodný svet mohol všeličo dozvedieť o tomto človeku a tým o situácii cirkvi, ktorej je verným synom a národa, ktorý tak veľmi miluje.

Rok 1985 bol pre Pavla Čarnogurského mimoriadne ťažký. Aj pre jeho syna Jána. Polícia ho sledovala na každom kroku, upozornená často ľuďmi, ktorým prišli pripomenúť ich kresťanské a občianske povinnosti. Čo mu ŠtB najviac zazlievala, je jeho podpora biskupov a kňazov, "ktorí to s cirkvou myslia dobre". Ostro mu vyčítala jeho styky s kardinálom Tomáškom a ordinárom Hirkom. 11. apríla mu vykonali domovú prehliadku, pričom mu zhabali aj množstvo vzácných rukopisov a štúdií. Od prvej polovice marca dostával anonymné listy a telefonáty, obsahujúce rozličné vyhrážky - i vraždu - za jeho náboženskú aktivitu a odpor proti Pacem in terris. Vyhrážky boli obyčajne spojené s najvulgárnejšími nadávkami, a to i vtedy, keď sa do telefónu ohlásila Čarnogurského 79-ročná manželka Kristína. A rok 1986 bude podľa všetkého ešte ťažší.

Nasvedčuje tomu epizóda zo 6. januára: Pavol Čarnogurský chcel večerným vlakom vycestovať do Prahy, a to i napriek tomu, že 5. a 6. januára príslušníci ŠtB sa ani len nepohli od jeho domu. Na stanici ho zadržal jeho osobný referent z ŠtB nadporučík DLUGOVIČ. Rozhodne vyhlásil, že do Prahy cestovať nesmie a že by bolo preňho lepšie, keby sa cesty dobrovoľne zriekol, lebo ináč by mu v tom zabránili iným spôsobom. Mohol sa síce vrátiť domov, ale na druhý deň dostal predvolanie na inforatívny výsluch 8. januára.

Vypočúval ho plukovník PAČESA, s ktorým už mal viackrát do činenia. Tento Čarnogurskému oznámil, že do Prahy za kard. Tomáškom viac sestovať nesmie. Keď sa pýtal na príčinu, Pačesa z mosta do prosta povedal: intrigujete proti Pacem in terris, navštevujete biskupov a kňazov, poburujete ich proti tomuto hmutiu, ba dokonca ich terorizujete proti nemu.

Čarnogurský sa ďalej pýtal, na základe čoho mu cestu zakazujú. Pačesa odsekol, že oni majú prostriedky a moc, aby mu to zamedzili!

Budú ho vraj strážiť deň a noc a keby sa mu napriek všetkému predseda len podarilo dostať sa do Prahy, zavrú ho tam na 48 hodín a vrátia ho späť domov. Čarnogurský na to pokojne odvetil: "Vec Pacem in terris sa Štátnej bezpečnosti netýka, lebo ide o vnútrocirkevnú záležitosť. Zákaz cestovať nebude rešpektovať a do Prahy pôjde, keď to uzná za vhodné!

Iba mimochodom: aké pocity asi vyvolávať u federálneho predsedu Pacem in terris alebo biskupa FERANCA rozhodné angažovanie sa Štátnej bezpečnosti za ich hnutie, spojené s terorizovaním takých veriacich, akým je Čarnogurský a s takou nenávisťou voči kardinálovi Tomáškovi, ordinárovi Hirkovi a iným cirkvi oddaným pastierom, že ich nazýva svine? Tak sa vyjadril plukovník PAČESA pri vypočúvaní Čarnogurského v apríli 1985.

Pačesove vyhrážky neurobili na vypočúvaného očakávaný dojem. Naopak, Čarnogurský vyhlásil, že do Prahy pôjde i vtedy, keby na neho mali urobiť atentát. Je vraj ochotný podstúpiť aj smrť ako výkrik do sveta, čo za náboženská sloboda je v Československu!

Na Pačesovu poznámku: "do takej miery ste nábožensky zatažený, že s vami už nielo reči a tak vás jednoducho znemožníme?", Čarnogurský reagoval protestom proti výrazu "nábožensky zatažený". Je to urážka veriacich, ktorým predseda Ústava zaručuje slobodu náboženstva!

Na okraj vypočúvania 8. januára 1986 otázky :

Kto je tu vlastne zatažený: vypočúvaný alebo vypočúvajúci? A čo znamená zataženie a koho? Zatažujú azda kresťania niekoho tým, že učia ctíť otca svojho a matku svoju, nezabiješ, t.j. nepoškodíš nikomu ani na tele ani na dobrom mene ani na duši? Ďalej nezosmilniš, nepokradneš, nepreriekneš krivé svedectvo, budeš sa chrániť závidi, nenávisť, obžerstva, opilstva, egoizmu atď. Zatažuje toto azda človeka? Zatažuje ho Cirkev, keď ľudí účinne vedie k takému ponímaniu mravného života, a to kresťanskou výchovou, sviatosťami, súkromnou a verejnou modlitbou?

Ale ak toto človeka nezataží, ak ho zataží opak toho, tak potom tí, ktorí iných zvädzajú luháť, zrádzať, trápiť, žiť na účet iných, nenávidieť, osvojovať si veci iných, nerešpektovať mravné zákony kvôli pochybným ideológiám alebo tí, ktorí prenasledujú veriacich, lebo učia opak, budú zatažení! Nielen oni, ale i všetci, ktorých ovládajú!

Kto to tu vlastne koho vypočúva? Kto tu sedí na lavici obžalovaných? Kto koho súdi? Kto je tu vlastne súdený a odsúdený? A koho by bolo treba potrestať?

Každý súdny človek - straník i nestránik - vie na túto otázku odpovedať, i keď to nepovie nahlas!

- o -

Zle hlasovať je zločin!

Hlasovať za vládu a kandidáta, ktorý chce pokračovať v boji proti Cirkvi je ťažký hriech! Hlasovať za tých, čo sú proti náboženskej výchove detí, ktorý zo škôl vyhodili vieru, kríže a ateizujú už vyše tridsať rokov naše deti, ktorí sú proti poctivosti, čistote a stavajú deti proti rodičom - to je viac ako hriech, to je ohavný zločin!

Božský Spasiteľ povedal: Beda tým, čo sú na pohoršenie maličkým. Lepšie by im bolo, keby im uviazali mlynský kameň na krk a tak hodili do vody". Tak isto odhlasovať čo len jeden protináboženský a proticirkevný zákon je taký zločin, že tomu, čo za takých kandidátov hlasuje by bolo lepšie, keby sa nebol narodil!

Tragický prípad v Československu.

V štátoch východnej Európy s tzv. "socialistickým" zriadením možno pozorovať značné rozdiely v uplatňovaní stalinových štátnych princípov. Najvernejšie napodobňovanie a uskutočňovanie týchto princípov stalinovej diktatúry nachádzame v Albánsku, po ňom nasleduje Československo, za ním Rumunsko a potom Bulharsko.

Popis nasledujúceho prípadu sa snaží poukázať na to, ako sa v súčasnom Československu zo strany vládneho aparátu prevádza stalinistické prenasledovanie kresťanov a je ako príklad mnohých prípadov tohto druhu.

V čase od 23. do 25. februára 1981 sa v hlavnom meste Slovenska Bratislave na Zúbekovej ulici č. 21 stala otrasná udalosť. Nikto, a predsa každý, kto sa o tejto udalosti dozvedel, vie, na čí príkaz bol tento čin prevečený.

Č o s a s t a l o ?

Ing. Přemysl COUFAL, 49 ročný, tajný kňaz a rehoľník menom otec Štefan bol hrozným spôsobom zavraždený. Polícia pohotovo rozšírila príčinu smrti: "samovražda podrezaním žíl na zápästí a na ramennom zhybe", Mŕtvolu odviezli na pitvu do nemocnice a byt zapečatili. Staťoční muži sa však odvážili prelomiť strach a prísnu stráž mŕtvoly, aby si mohli zavraždeného Ing. Coufala prezrieť. Ich domnienka sa zmenila na istotu. Ing. Přemysl Coufal bol brutálnym spôsobom utýraný k smrti. Napriek posmrtným kozmetickým úpravám zistili, že Coufal bol doudieraný narážaním na tvrdé predmety alebo boxerom. Bolo možné vidieť tieto zranenia: pomliaždenie čela, rozbitý nos, znetvorenie pravej strany tváre, poranenia na očiach - pravé oko vyrazené a ľavé polootvorené, miestne rany po celej hlave a jedna diera na ľavej strane lebky. Ostatok tela nebolo možné prezrieť, pretože bol oblečený a čas na prehliadku bol veľmi krátky. Samotní Coufalovi rodičia, napriek ich výslovnému želaniu, smeli vidieť iba hlavu zavraždeného. Poranenia na jednej z rúk bolo jedinou stopou, ktorú bolo možno na zakrytom tele vidieť. Koža na vrchu prstov bola odretá a nechty očerňené - ďalšie náznaky týrania. Okrem toho izba a kúpeľňa v byte zavraždeného boli posiate kaľužami krvi a krvavými stopami.

Přemysl Coufal pochádzal z Hrubčíc pri Prostějive na Morave, kde sa narodil 9. januára 1932 ako jediný syn Zdenky a Leopolda Coufalových. Rodina po kolektivizácii poľnohospodárstva opustila dedinu a presťahovala sa do Kostelca na Hané, kde Zdenka a Leopold Coufalovi žijú doteraz.

Veľmi nadaný Přemysl úspešne dokončil dve vysokoškolské fakulty a získal dvojnásobný titul inžiniera. Ako uznávaný odborník na statiku a stavebnú fyziku pracoval na ústrednom riaditeľstve Pôdohospodárskeho projektového ústavu na stredisku odborného vývoja v Bratislave na Vajnorskej ul. č. 21. Vysokozodpovedná vedecká práca, ktorej sa po celé roky venoval, mu získala povesť ošestranne fundovaného odborníka.

Keď, kde a pod čím vedením študoval tajne filozofiu a teológiu, to sa nevie a na to sa na Slovensku nikto nikoho nepýta. Len to sa vie, že bol tajne vysvätený vo východnom obruče a pod menom Otec Štefan prináležal ku niektorej rehoľnej spoločnosti. Meno Štefan sa pre neho stalo charakteristickým znamením. Tak ako jeho patrón, aj on mal istú cestou mučeníctva. O jeho činnosti ako kňaza a rehoľníka z pochopiteľných dôvodov nemožno veľa čo povedať. Predsa sa však vie, že Otec Štefan sa horlivo venoval výchove mládeži a vzdelávaniu rehoľného dorastu. Domnievame sa, že tajná polícia sa týraním Otca Štefana pokúšala vynútiť od neho informácie práve o tejto jeho činnosti. Jeho smrť možno preto považovať za dôsledok jeho pevného postoja.

Ako mu prišli na stopu - nie je známe. Príslušníci tajnej polície ho však sledovali na každom kroku už od konca augusta 1980. Nebol tejto pozornosti ušetrený ani počas svojej cesty v zahraničí, ako o tom svedčí dokladový materiál. Pri prechode hraníc bol vo vlaku podrobený celkovej telesnej prehliadke. Pretože však u neho nič nenašli, museli ho nechať republiku opustiť. Otec Štefan si však bol plne vedomý, že bude sledovaný počas celého svojho pobytu v cudzine. Pri návrate domov na neho čakal na hranici ten istý príslušník tajnej polície, ktorý ho prehliadal pri vycestovaní. Otec Štefan sa musel opäť úplne do naha vyzliecť a každý kus jeho obleku bol úzkostlivo prezretý. Avšak ani tentoraz tajná polícia nenašla nič "podozrivého". Po svojom príchode domov sa dozvedel, že tajná polícia sa snažila od mnohých jeho známych získať informácie o jeho príbuzných a priateľoch v zahraničí. Okrem toho tajná polícia urobila v jeho byte prehliadku. Pri návrate Ing. Coufal nemohol nájsť svoje osobné poznámky a adresár. Po niekoľkých dňoch však opäť ležali na svojom mieste. Krátko po návrate ho tajná polícia zastavila na ulici a bez úradne predpísaného pozvania predvieďla na výsluch. Toto sa opakovalo viackrát. Pri jednom z takýchto výsluchov našli u neho nekonsekrované malé hostie, čo dalo tajnej polícii podnet k tomu, aby ho držala niekoľko hodín a tvrdo vypočúvala. Prepustili ho s vyhrážkou, že ho už nespustia z očí a že to s ním nevezme dobrý koniec. To priviedlo Otca Štefana ku rozhodnutiu prestať sa stykať so všetkými svojimi priateľmi a známymi a úplne sa izolovať.

Svojím správaním sa a pôsobil dojmom akejsi veľkej úzkostlivosti. Znova a znovu ho brali na vypočúvanie. Jeho odpovede nahrávali na magnetofonovú pásku a nútili ho identifikovať určité osoby na fotografiách, ktoré urobil počas svojej zahraničnej cesty. Na jednej z týchto fotografií bol Otec Štefan aj s biskupom Hnilicom, ktorý utiekol zo Slovenska a žije v cudzine. Pri jednom z výsluchov ponúkli príslušníci tajnej polície Otcovi Štefanovi dokonca spoluprácu s tým, že by sa takto mohol zbaviť tohto šikanovania. Otec Štefan toto rozhodne odmietol. O niečo neskôr ho dvaja muži vyzvali, aby na isté dohovorené miesto položil 20 000.- Kčs, ktorými si vraj zabezpečí pokoj. Tieto peniaze boli určené pre štyri osoby. Podľa informácie jeho rodičov Ing. Coufal toto aj urobil, niekoľko dní pred svojou smrťou. Prineskoro?

V nedeľu 22. februára 1981 odcestoval ku svojim rodičom. Ani oni a ani on netušili, že to bolo rozlúčenie navždy. V pondelok viedol Ing. Coufal vo svojom podniku pracovnú poradu. Bez akéhokolvek náznaku nervozity, bol pokojný, zhovorčivý a všetkých presvedčil o jasnom pohľade vo svojich pracovných úlohách.

Po svojom návrate z práce zistil, že v jeho byte nesvieti svetlo. Všetky ostatné byty však svetlo mali. Domovník závalu odstrániť o d o p r e l. Toto bol posledný kontakt Otca Štefana s obyvateľmi domu. V nasledujúci deň na svojom pracovisku chýbal. Keď sa neobjavil ani v ďalší deň, priatelia sa vybrali k nemu na byt. Na klopanie nikto neodpovedal. Privolaný domovník zatelefonoval na políciu. Za jej prítomnosti byt otvorili a zapojili svetlo. Obyvatelia domu zbadali Ing. Coufala ležať na podlahe v domácom oblečení. Polícia však nedovolila nikomu vstúpiť do bytu okrem domovníka. Nechala mŕtveho odviezť, dvere bytu zapečatila a všetkých prítomných vyzvala, aby sa vzdialili. Z ulice však bolo možno pozorovať, že v byte bolo až do neskorej noci prítomných viacero osôb, ktorých postavy vrhali tieň na okenné tabule a ktoré čosi hľadali.

Polícia oznámila rodičom správu o smrti ich syna telegraficky v stredu 25. februára 1981. Ešte v ten večer sa v ich dome objavil príslušník polície Z Kostolca, aby im oznámil, že by mali do Bratislavy cestovať až v pondelok, pretože až potom budú môcť svojho syna uvidieť. Zdenka a Leopold Coufalovi odcestovali však napriek tomu "doporučeniu" už na druhý deň, vo štvrtok. Ihneď po príchode do Bratislavy žiadali

vidieť svojho syna. Namiesto toho aby im to umožnili, vzala ich polícia na výsluch. Medzi iným sa ich vypytovali, odkiaľ mal ich syn peniaze na zahraničné cesty. Keď konečne na naliehanie Zdenky a Leopolda Coufalových ich pripustili k mŕtvemu synovi, smeli vidieť iba jeho tvár.

Otec Štefan mal byť pochovaný v zacinovanej truhle. Na opätovné prosby rodičov a príbuzných však od toho bolo upustené. Jeho telo bolo prevezené do rodnej obce Hrubčice, kde bola rakva v miestnom kostole napriek všetkým zákazom otvorená. Napriek kozmetickým úpravám tváre, sotva mohol niekto z prítomných občanov spoznať nebohého. Niektorí z nich - bez toho, že by tajná polícia zasiahla - nebohého Otca Štefana odfotografovali. Po ich návrate do Bratislavy sa však polícia pokúsila ihneď týchto materiálov zmocniť. Aj rečník, ktorý nad hrobom niekdajšieho svojho spolužiaka predniesol latinskú reč, sa dostal do ťažkostí s políciou. Nemohla totiž rozumieť obsahu jeho reči.

Pri zamyslení sa nad touto hroznou vraždou vyvstáva rad otázok : Prečo sa takéto veci dejú na katolíckom Slovensku? Prečo práve Coufal? Prečo tento sadizmus? Nestačili ho "len" zavraždiť?

P r e č o n a S l o v e n s k u ?

Dôvod je jasný. Katolícka cirkev tam ešte vždy predstavuje pozoruhodnú silu - čomu v českej časti republiky už tak nie je. Túto silnú Cirkev na Slovensku považujú štátne úrady bezdôvodne za politického protivníka súčasného zriadenia /"klérofašizmus", "politický katolicizmus"/ a socialistického spoločenského systému /"antisocializmus"/.

Náboženský a cirkevný život na Slovensku má v národe oveľa významnejšiu úlohu ako v Čechách. Česká vláda bojuje so signatármi Charty 77, teda s tzv. "disidentami" na politickej úrovni. Slovenská vláda naproti tomu si robí bezdôvodné problémy s náboženský a cirkevne zameranými občanmi. Z toho vyplývajú rozdiely v cirkevnej politike a v uskutočňovaní protináboženských opatrení medzi Prahou a Bratislavou. Pretože sa kresťanom prekáža verejne prejavovať svoju vieru a šíriť ju, sú nútení robiť to tajne. Čo sa týka "lynčujúcej" súdnej praxe československých orgánov voči veriacim, treba povedať, že nie je ničím novým. Fyzická likvidácia nepohodlných kňazov sa stala už v polovici 70-tych rokov metódou na ničenie "moci" cirkvi. V nočných hodinách sa uskutočňovali prepady kňazov vo farských budovách a tmavých uliciach, alebo sa inscenovali úmyselné autonehody. Niektorí kňazi tieto atentáty neprežili /Ján Čierny z Púchova, Jaroslav Rusnák z Bratislavy a ďalší/, iní tým mali byť zastrážení /Štefan Michálek z Prečína, Anton Šrholec z Perneka, Alojz Tkáč z Košíc a ďalší/. Niekoľko rokov si tajná bezpečnosť okrem fyzických atentátov pomáha aj tzv. "psychoatentátmi". Rafinovanými psychologickými prostriedkami terorizujú podozrivé osoby tak sústredene a tak dlho, až tieto dostanú srdcový infarkt alebo sa nervovo zrúti. Tajná polícia dúfa, že okrem toho aj u tých, čo sú "len" vypočúvaní alebo u tých, ktorí o tom vedia, dosiahne trvalé zastrašenie.

P r e č o C O U F A L ?

K tomu treba povedať, že Otec Coufal bol zavraždený ako aj iní tajní kňazi, a môže sa to stať aj ďalším, ktorých tajná polícia objaví /napríklad Milanovi Gondovi z Bratislavy, ktorý bol v lete 1979 usmrtený vo väzení/. Tajní duchovní sú štátom považovaní za nepriateľa č.1. V nich totiž vidí tých, ktorí sú "zodpovední" za vznik a vzrast "tajnej cirkvi". Prácu oficiálnej - úradnej - cirkvi môže strana kontrolovať a tým udržiavať v medziach "únosnosti". Proti "tajnej cirkvi" je však bezmocná. Štát, v ktorom drží v rukách moc jediná strana však nemôže trpieť žiadne zoskupovanie, ktoré ňou nie sú kontrolované. Strach strany pred tajnou cirkvou môže pochopiť len ten, kto sa pamätá na to, že aj komunistická strana vznikla v ilegite mimo zákona a že

takto rástla a aj konala. Preto má ešte i dnes strach pred hnutiami, ktoré pracujú tým istým spôsobom. Týmto hnutiam pripisuje snahu o prevrat, o revolúciu, a preto je dnes strana hluchá na všetky uistovania veriacich, že nasledujú žiadne politické ciele a že chcú len žiť podľa svojej viery. Svoje zhromažďovania nepovažujú veriaci za niečo ilegálne, ani nezákonné. V Ing. Přemyslovi Coufalovi bol však pre tajnú políciu Otec Štefan veľmi dôležitý člen "tajnej cirkvi", "potrestaný" ako podvratník.

P r e č o t e n t o s a d i z m u s ?

Aj na tretiu otázku existuje vysvetlenie. V Coufalovi mala tajná polícia pred očami živý dôkaz toho, že tá Cirkev, ktorú ona viac ako 30 rokov prenasledovala všetkými prostriedkami, žije naďalej, obnovuje sa a rastie. Ing. Přemysl Coufal bol tajným kňazom, rehoľníkom, ba dokonca rehoľným predstaveným. To už vedía. Avšak ešte vždy nemali jasné, čo sa týka práce, miest, osôb, spôsobu organizácie v rehoľnom živote a hlavne v podzemnej cirkvi. To chceli z neho dostať za každú cenu. Pretože však o tom odmietol čokoľvek prezradiť, pokúsili sa to z neho násilím a trýznením až k smrti vynútiť.

Ing. Přemysl Coufal je mŕtvy. Tajná polícia to považuje za víťazstvo. Kresťania v Bratislave a v celej krajine za ním smútia, ale sú presvedčení, že namiesto neho povstane sto iných odhodlaných apoštolov a že sa každá kvapka vyliatej mučeníckej krvi premení na semeno pevnejšieho kresťanstva!

Preložené z publikácie:

Adolf Fugel: Kresťania pod červenou hviezdou
edícia Herderbücherei, 1984, str. 44-52.

- o -

K a t o l í k , p r e b u d ť s a !

Doteraz si odovzdával svoj hlas a tým aj svoju vládu tým, ktorí ťa i s deťmi od kolísky ateizujú. Za misu šošovice si zapredal seba, rodinu i národ!

Vrát sa naspäť k Bohu, naspäť ku kresťanstvu, naspäť k pravde. Tak, ako to učí a žiada Boh. Naspäť bez ohľadu na osoby, rodiny, zväzky, priateľstvá i nepriateľstvá, hmotné záujmy, slávu a moc. Lebo pravda nestrpí nijaké okľuky, nijaké výnimky a nijaké obchádzanie.

Pravda je len jedna - a tá patrí Bohu. Nik ju nesmie a nemôže natrvalo sfaľšovať. Touto pravdou musí byť na svete merané každému všetko, lebo kto inak merá, je podvodníkom a hreší nielen proti sebe, ale i proti Bohu a ľudstvu.

Písmo sväté hovorí, že svätý Jozef bol mužom spravodlivým. Preto bol veľkým pred Bohom a veľkým sa stal i celému svetu. Preto v jeho mesiaci ktorý nastáva - v marci - prosme ho, aby v ťažkých chvíľach terajšieho ľudstva sa stal ochrancom a pestúnom kresťanstva, Cirkvi a nášho národa !

- o -

Všetky totalitárne režimy všetkých čias sa snažia a budú snažiť :

1. odstraňovať tých, ktorí sú im akýmkoľvek spôsobom nepohodlní :
 - ich vyhľadávaním cestou donášačov ŠtB. U kňazov a laikov na prvom mieste tých, ktorí pracujú s mládežou a ktorí vychovávajú tajný kňazský a reholný dorast,
 - sledovaním - niekedy dosť okatým - aby zároveň v zárodku zastrašili. V závažných prípadoch sa sledovanie neobmedzuje iba na územie republiky,
 - zastrešovaním, morálnym, psychologickým i fyzickým násilím,
 - sledovaním bytu a v nestráženom okamihu /napr. pri predvolaní na výsluch, pri služobnej ceste, počas výkonu zamestnania, dovolenky a pod./ vykonaním "neoficiálnej" domovej prehliadky,
 - izolovaním od tých, s ktorými je "postihnutý" v styku na pracovisku a pokiaľ možno i od príbuzných a známych,
Ak postihnutý chce zachrániť svojou dobrovoľnou izoláciou ostatných pred vysliedením, to nepomôže, lebo tým ľahšie sa ho zmocní ŠtB, ktorá ho takto "bez stôp" zlikviduje .
 - ak sa obeť nedá zastrašiť, pokračuje v činnosti a jej činnosť považuje ŠtB za nebezpečnú, volia fyzickú likvidáciu.
2. Všetkých vyhliadnutých, sledovaných a zastrešených získať pre spoločnosť. Ak sa získať nedajú, tak sa ich snažia zastrešovať, dajú im podpísať mlčanlivosť o veci atď.
3. Ostatných, ktorí sú na veci zainteresovaní, zastrešovať výsluchmi, nabádať aby nerozprávali, zabudli, vymazali z mozgu - a tiež spolupracovali s ŠtB. Tu sa radí v zmysle Solženicynovho výroku "nežiť so lžou!".
4. Počiny ŠtB zakrývať klamaním verejnosti a manipulovaním verejnej mienky. To je odveká metóda Satana!

Ako na tieto metódy odpovedať a ako sa brániť ?

- hlbokým životom viery, modlitby a kontemplatívneho života, ktoré čestujeme Bohu i za týchto našich "nevidiacich" bratov a sestry,
- stálym stavom v milosti posväcujúcej /aspoň bez ťažkého hriechu/,
- vybudovaním hlbokého povdomia konečného víťazstva Krista-Kráľa,
- zbavením sa strachu,
- nie izolovaním sa, ale práve naopak, aktívnym životom v kresťanskom spoločenstve mladých, rodín, kňazov, mládeže a pod.
- širokým, hlbokým a sústredeným laickým apoštolátom,
- okamžitým zverejňovaním a publikovaním v samizdate a v zahraničí každé porušovanie náboženskej slobody a ostatných ľudských práv zo strany štátu a ŠtB, ako i vypočúvania, nátlaku, nabádania ku spolupráci, otázok pri výsluchoch a pod.
- fotografovaním, nahrávaním na magnetofónové pásky, rýchlym kopírovaním a odovzdávaním do samizdatu a do archívu všetké materiály, ktoré budú mať význam pre našu históriu,
- široko založenou osvetovou činnosťou proti škodlivosti potratov a tým likvidácie nášho národa, proti znemravneniu a pod.
- katechizovaním detí a ostatných, vyučovaním náboženským pravdám od útleho veku a hlbokým náboženským životom v rodinách a pod.

Keď Pán Boh dával Mojžišovi svoj Zákon - Desatoro - povedal :

"Ak teraz budete poslúchať môj hlas a ak zachováte moju zmluvu, tak budete mi medzi všetkými národmi zvláštnym majetkom - veď mne patrí celá zem..." /2 Mojž 19, 5/.

Boh je ten istý dnes ako bol vtedy, keď vyhlásil Desatoro. Teda aj dnes platia Jeho slová a aj dnes treba zachovávať tieto zákony, lebo sú to zákony v e č n é , vstúpené do svedomia ľudstva. Tento zákon Boží stráži Cirkev, lebo musí byť nejaká ustanovizeň božieho pôvodu, ktorá má na starosti tento Boží odkaz ľuďom sprostredkovať a strážiť ho.

V dnešných časoch nám v prvom rade chýba úcta voči Božiemu zákonu. Kto ho chce dodržiavať, je vlastne mučeníkom. Vyjadril to napríklad Svätý Otec Pius XII. vo svojom príhovore pôstnym kazateľom v roku 1944, keď im povedal :

"Veriacim, ktorí chcú aby ich osobný, rodinný a verejný život bol usmerňovaný podľa Božieho zákona, stavia sa do cesty rozvratný prúd. Stretajú sa s veľkými prekážkami a ťažkosťami, keď prejavie svoje náboženské presvedčenie a chcú, aby boli rešpektované. Preto mnohí podliehajú a stanú sa vlašnými v praktickom náboženskom živote. Treba mať hlbokú vieru a silu odporovať, vlastnú mučeníkom, aby bolo možné dýchať v zlom vzduchu moderných veľkomiest a žiť v nich po kresťansky tak, aby sa človek nenakazil ich jedom..."

Dnes vyznávať vieru, zachovávať Desatoro, žiť podľa Božieho zákona je mučeníctvo. A to nielen v mestách, ale i po dedinách. A naše matky stále úzkostlivejšie pozerajú na svoje deti, keď ich odnášajú do jasiel, materskej školy, do ateizačnej školy a keď ich synovia odchádzajú na základnú vojenskú službu.

Kde sa útočí na Boha, tam sa ničí Boží chrám v človeku. Kde chýba úcta pred Bohom, tam sa všetko ničí. Kde nie je viery, nemožno očakávať svedomitú prácu, klesá pracovný výkon, práca zotročuje a je neúmeraná mzda. Statoční a svedomití ľudia dnes hovoria, že mnohí si dnes nezaslúžia ani ješ, lebo si nezarábia na seba a tým okrádajú všetkých. Naproti tomu rodičia majú vstúpať do svojich detí úctu a lásku k práci. Veď aj Pán Ježiš pracoval. Ale ako ich tomu naučia, keď sa často sami vyhýbajú práci?

"Niet pokoja v duši dnešného človeka, lebo niet úcty voči Bohu.

"Niet pokoja, hovorí Pán, pre hriešnikov" /Iz 48, 22/.

Každodenne sa modlíme "Príď kráľovstvo Tvoje", ale často sa modlíme len ústami. Ono nespadne z neba, musíme ho hľadať a uskutočňovať. A uskutočníme ho hlavne vtedy, keď zachováваме príkazy Božie. Veď Pán Ježiš nepovedal nadarmo: "Ak budete zachovávať moje prikázania a zotrváte v mojej láske, ako aj ja som zachovával prikázania môjho Otca a zotrvávam v jeho láske" /Jn 15, 10/.

Bože daj, aby sme sa poučili z doterajších chýb, nikdy sa neodklonili od Boha a aj v týchto najťažších skúškach ostali v Tvojej láske!

- o -

Ak dnes svet upadá, na príčine je, že sa ľudia menej modlia. Prerabatá Panna to predvídala už roku 1917, a preto tak naliehavo odporúčala modliť sa ruženec. Ruženec je po svätej omši najmocnejšou modlitbou, ak chceme svoju vieru udržať a posilniť. Preto sa-tan tak útočí na ruženec a sme svedkami toľkého zla, ktoré už spôsobil.

/Sestra Lucia z Fatímy/

- o -